

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tract. III. De rectitudine, & puritate intentionis, quam nostris in operibus habere debemus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

cellebant: & hæc ipsimet non in humeris, aut suis manibus gestabant, sed duces quosque habebat Angelum, à quo & conducebatur, & crux gestabatur, ipsi vero eum læti & hilares sequebantur. Visionem hanc miratus Religiosus, eam petiit à socio, qui hanc sibi spectandam obtulerat, sibi declarari. Is ergo quam primum eam declarans, primos, quos vi-

derat cruces in humeris gestantes, ait esse illos, qui in ætate prouecta Religionem erant ingressi: secundos vero qui eas manu gestabant, eos, qui in iuuentute eam iniere; postremos demum, qui tam læte agiliterque incedebant, eos, qui in ætate puerili vitam Religiosam auspiciati mundo valedixerant.

TRACTATUS TERTIVS

DE RECTITVDINE ET PVRI-

tate intentionis, quam nostris in operibus habere debemus.

CAPVT I.

Nostris in operibus vana gloria in primis fugienda.

Nihil in Constitutionibus & regulis nostris magis nobis commendatur, repetitur & inculcatur, quam vt rectam in omnibus nostris operibus intentionem habere satagamur. Hanc enim ob causam singulis prope paginis aut regulis verba illa. *Ad maiorem Dei gloriam*, vel hæc. *Maius Dei obsequium semper intendo* (quod idem est) repetuntur. Adeo scilicet B. P. N. hocce maioris gloriæ & honoris diuini desiderium, cordi suo profunde infixum habebat, & tam omnia sua ad hunc finem opera agere assuetus erat; hinc tam sæpe hoc ore scriptisque repetit, atque identidem iterauit. *Ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hoc quippe semper eius veluti symbolum fuit, hoc omnium eius operum anima quodammodo ac vita, quemadmodum in vitæ illius historia refertur. Vnde etiam merito eius imagini subscripta &

addita hæc inscriptio, *Ad maiorem Dei gloriam*. Hæc eius insignia sunt, hæc eius epigraphæ, hoc eius symbolum, in hoc denique vniuersa illius vita & omnia gesta velut compendiose continentur, adeo vt maioribus affici laudibus & præconiis in tam paucis verbis non posset. Hæc porro etiam nostra insignia, inscriptio & symbolum esse debent, vt velut legitimi bonique filii Patri nostro per omnia assimillemur.

Non sine ratione autem tantopere id ipse nobis commendat: quia omnis noster profectus & perfectio in operibus quæ agere debemus, sita est: quo enim hæc futura sunt meliora & perfectiora, eo & nos meliores & perfectiores futuri. Tanto vero plus opera nostra habitura sunt bonitatis ac perfectionis, quanto nostra intentio rectior & purior, eorumque finis sublimior erit & perfectior. Hæc quippe est quæ suum operibus dat esse,

K 3 iuxta.

Mat. 6. 12. iuxta illud Christi in Euangelio, *Lacerna corporis tui est oculus tuus: si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit; si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Per oculum porro hoc loco sancti intentionem vulgo intelligunt; utpote quæ ante intendendo intuetur & præuenit id quod agere vult: per corpus vero ipsam designari volunt opus, quod statim post directam intentionem sequitur, quemadmodum vniuersum corpus ductores sequitur oculos. Dicit itaque Christus Dominus, omnem ab intentione quam habemus operibus lucem & splendorem accedere, & si finis & intentio operis fuerit bona, bonum etiam fore opus, sin mala. etiam opus fore malum; si denique finis altus & perfectus, tale & opus futurum. Illud etiam indicare voluit Apostolus Paulus, dum ait, *Si radix sancta, & rami*, id est, qualis futura radix, talis erit arbor, eiusque fructus. Ex arbore enim radicem habente malam quis alius sperari fructus potest, quam verminosus & insipidus? at si radix eius sana sit & bona, bona quoque erit arbor, & fructum dabit bonum. Sic & operum bonitas & perfectio in ipsa intentionis, quæ est velut radix, puritate consistit. Hæc itaque quo sinceriora erunt ac puriora, eo futura sunt meliora & perfectiora. S. Gregorius in illa verba Iob: *Super quo bases illius solidata sunt*, scribit, quemadmodum totius ædificii materialis fabrica quibusdam inniti solet columnis, hæc vero suis basibus & fulcris; sic omnem vitam spiritualem virtutibus inniti, virtutes vero ipsas in pura rectaque cordis intentione fundari.

Iob. 38. 6.
Lib. 18. Moral.
cap. c. 23.

Ut autem in hoc ordinatim & recte procedamus, primo de malo fine, quem in operibus nostris euitare debemus, ne ea videlicet ob vanam gloriam aut alios respectus humanos agamus, tractabimus; deinde de bono rectoque fine & intentione, qua ea agenda sunt, loquemur. Primo namque à malo declinare

nos oportet, ac dein quod bonum est agere, iuxta illa Prophetæ verba, *Direrte à malo, & fac bonum.* Omnes vero sancti nos commonent, ut à vana gloria quam maxime nobis caueamus; quia, inquit, ipsa subdolis & subtilis quidam est fur, quæ incautos nos inuadere, & bona opera nostra deprædari solet: quæque tam clanculo & simulate in animam irrepit, ut sæpe ante quam sentiat & percipiatur, iam nos deprædata sit ac exspoliarit. S. Gregorius eam esse dicit ceusorem fictum & dissimulantem, qui quidem viatori se per viam associans, eadem cum ipso via pergere se mentitur, postea tamen dum ille magis securus est, ac minus cogitat rem simul & vitam eripit, Equidem fateor, inquit sanctus ille Pontifex vltimo Moralium suorum capite, mihi, dum meam in horum librorum scriptio, quam initio habui, intentionem examinare incipio, vni Deo placendi causa laborem hunc omnem à me susceptum videri; quoddam tamen in eius progressu hominibus placendi desiderium, necnon vanam quandam in hoc delectationem & complacentiam adeo inaduertentur & clanculo, ut nesciam quo modo & via subirreplisse & subintrasse comperio, hoc tamen videam, postquam iam prouectus in eo sum longius, quod opus hoc à puluere & palea vanitatis iam tam purum non sit, quam cum primum illud sum aggressus: noui quippe me bona illud intentione, & Deo pure placendi desiderio initio scribere incepisse, iam vero aduerto non tam id purum & defæcatum esse atque dum auspicaret. Illud siquidem hic nobis vsu venit, quod comedentibus. Comedere quippe incipimus ex naturæ necessitate & fame; tam vero subtiliter gula & delectatio deinde subingreditur, ut, quod ex necessitate ad naturam sustentandam, vitæque conseruationem cæpimus, id postea ex delectatione, voluptate, ac gustu perficiamus & absoluamus. Ita in hoc Religioso

Cap. 10.
Moral. 6.
lib. 9. c. 11.

1. Tim.

1. Sa. 42.
cap. 43.
Cap. 13.
log.

Duo (scilicet)
operibus
Fructus
Gloria
nobis con-
fit, hanc
referat.

Prov. 10.

Deut. 2.

Psal. 11.

glofo statu sepe ipsum prædicandi officium, aut aliud quid simile cum intentione quidem animarum iuandarum auspicamur; postea tamen ipsa subingreditur vanitas, & hominibus per id placere & gratificari, aut ab ipsis æstimari, magnificari, ac celebrari quærimus: quæ illicia & præmiola ubi defuerint, tandem in eo aut segnescere, aut saltem non libenter, sed inuite illud agere videmur.

CAPVT II.

In quo malitia vitii huius vanæ gloriæ consistat.

Vitii huius malitia in eo proprie consistit, quod homo vane gloriosus se per gloriam & honorem euehere gestit, qui soli Deo proprius est. *Soli Deo honor & gloria: quemque alteri ipse dare non vult, sed sibi soli reseruare, Gloriam meam alteri non dabo.* Vnde sic Deum alloquitur Augustinus: *Quicumque laudari cupit per id quod tuum donum est, & in eo quod agit bonum, non tuam, sed suam gloriam querit hic fur est & latro, & demoni similis, qui tuam furari gloriam voluit.* In omnibus Dei operibus duo notanda sunt; primo fructus & utilitas, deinde honor & gloria ex his operibus resultans, vt scilicet ipse operis auctor & artifex propter ipsum laudetur, & æstimetur & honoretur. In hac igitur vita Deus statuit ac vult, vt omnis operum suorum fructus cedat homini, at omnis gloria vni sibi. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus, Et creauit Dominus omnes gentes in laudem, & nomen & gloriam suam:* hinc etiam omnia creata eius nobis sapientiam, bonitatem & prouidentiam assidue deprædicant & enarrant. Atque ideo etiam cæli & terra dicuntur plena esse gloria eius. Vnde dum quis in operibus bonis gloriam & honorem hominum quærit,

eum, quem Deus in operibus bonis ordinem posuit, peruertit, Deoque iniuriam irrogat; dum scilicet cupit & satagit, vt homines, qui in Deo honorando & laudando semper occupari se deberent, in se vno laudando & æstimando occupentur; dum etiam vult & procurat, vt hominum corda, quæ Deus creauit vt essent vasa, quæ Dei eiusdem gloriam & honorem præ plenitudine crucerent, suo vnus honore & æstimatione replerentur. Hoc item est corda humana Deo furari, ac propria quodammodo demo & habitaculo ea expellere. Equæ igitur maior dari iniquitas potest, quam & honorem Dei, & hominum corda furari? & ore quidem dicere, vt Deum vnum respiciant, animo vero & corde velle, vt suos à Deo oculos auertendo, eos in nos conijciant? Verus humilis in nullius rei creatæ corde viuere cupit, sed in solo Deo, nec vt sui quisquam meminerit, at Dei solius; nec vt ipse hominum sermo sit, sed vnus Deus in omnium ore deferatur, suo denique omnes hunc solum corde excipiant & perpetuo retineant.

Vitii huius grauitatem & malitiam hæc etiam similitudo & comparatio liquido demonstrabit, si qua mulier coniugata sese comeret & ornaret, quo alii cuidam, præterquam marito suo, complaceret; nemo non videt, quantum hoc modo coniugi suo iniuriam irrogaret: Sic qui opera bona, quæ quædam velut sunt ornamenta, quibus animam nostram adornamus & insignimus, facit vt alii præterquam Deo, qui eiusdem sponsus & maritus est, placeat, insignem illi iniuriam faciet. Ad hæc cogita, quam turpe foret & probrosum, si quis nobilis se ideo magni faceret, quod exiguum quendam leuemque in Regis illius gratiam laborem subiisset, qui ante nobilis huius causa magnam cum infamiam, tum laborem variis in casibus subiisset: quam vero etiam infame futurum, si nobilis

1. Tim. 1. 17.

1. Jo. 4. 8. cap. 13. soliloq.

Duo sunt in operibus Dei, fructus & gloria illius, nisi concessi, hinc sibi reseruat.

Prov. 16. 4.

Deut. 2. 6.

Psal. 11. 2.

1. Jo. 6. 3.

bilis hic insuper apud alios sese obhasce inanias & puerile hocce facinus Regis causa assumptum iactaret & gloriaretur? Quam hoc omnibus iniquum & indignum videretur! præsertim si & Rex sine vlla eius ope omnia hæc egisset, & vniuersum hunc laborem impendisset; tantillum vero id quod nobilis fecisset, non nisi magno Regis cum auxilio & fauore, & auspicio, magnisque ante illectus beneficiis, & post eisdem acceptis præstitisset. Singula autem hæc sibi quisque nostrum applicare poterit, vt confundamur tum quod ob ea quæ agimus, nos magui faciamus, & euancescamus, tum vero magis, quod ob aliquod opus nos ipsi iactemus, & apud alios gloriemur; cum si quæ nostri causa Deus præstitit, & ea quæ eius ergo nos præstare tenemur, inuicem comparemus, pudor sit quod tam pauca agamus.

*Climach. de
vana gloria.*

*22. q. 132.
art. 4.*

Ecces. 10. 15.

Vitii huius malicia inde etiam patet, quod Theologi & sancti illud inter septem illa vitia computent, quæ communiter mortalia nominantur, etsi magis proprio nomine capitalia dicantur; quod reliquorum peccatorum ceu capita sint & principia. Alii quidem octo numerant vitia capitalia, & primum esse dicunt superbiam, secundum vanam gloriam: Verum communis sanctorum sententia, & quæ ab Ecclesia recepta est, non nisi septem capitalia vitia recenset, hinc primum inter illa esse vanam gloriam, ait S. Thomas, superbiam vero omnium septem esse fontem & radicem, iuxta illud Sapientis, *Initium omnis peccati est superbia.*

CAPVT III.

De damno, quod vana gloria secum trahit.

Quantum, & quod damnum vanæ gloriæ vitium secum trahat, manifeste nobis in Euangelio declarat Re-

demptor his verbis: *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in cælis est.* Nolite imitari hypocritas illos Pharisæos, qui omnia sua eo agebant intuitu, vt ab hominibus viderentur, extollerentur, & æstimarentur: quia omnem operis vestri fructum amitteretis, *Amen dico vobis, receperunt hi mercedem suam.* Voluisti ab hominibus magni fieri, & æstimari, hocq; te desiderium ad faciendum id quod fecisti, impulit; quare & illa tua futura est merces, tuum præmium, næ est quod amplius quid in altera vita speres. Ah miserum te, qui tuam mercedem iam recepisti, nec aliud habes quod speres. Vnde S. Iob: *Spes hypocrita peribit;* eius inquam qui illo intuitu sua est operatus, vt ab aliis magni fieret & dilaudaretur. Egregie id declarat S. Gregorius; quia omnis æstimatio, & humanæ laudes & applausus, quorum intuitu se ad operandum applicuit, iam vna cum vitæ halitu, quem efflauit, euauerunt. *Non ei placebit recordia sua.* Quam te, ait Gregorius, deceptum & illasum inuenies tum, cum apertis tibi oculis & iam defæcatis, clare perspicias te eo, quo regnum cælorum comparare potueras, non nisi vanam quandam hominum laudem & inanem plausum, dicentium, *Quam bene id dixit, quam egregium id eius facinus! comparasset! Qui pro virtute quam agit, humanos fauores desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat; unde cæli regnum mereri potuit, inde minimum transitorii sermonis querit.* Quæ maior illusio & fatuitas dari cogitarique potest, quam multum laborasse, permulta bona opera fecisse, & post se ab omni mercede vacuum reperire! Hoc est quod significare voluit Propheta Aggæus: *Ponite, inquit, corda vestra super vias vestras: seminastis multum, & intulistis parum, comedistis, & non estis satiati; bibistis, & non estis inebriati; operuistis vos, & non estis calefacti; & qui mercedes congregauit, misit eos in sacculum pertusum. Quod potestremum*

Math. 6.

Lib. 1. 11.

*Lib. 1. 11.
rat. 1. 11.*

*In Conf.
Monast.
Tria da
vana gl
1. Corp
stra at
2. Pra
stuliat.*

Agg. 1.

*3. Supplic
um meret*

stremum ex alia versione sic legitur, *Misit eas in dolium perforatum*: in quod si quis vinum aut alium liquorem infundat, perinde facit ac si eum foras effunderet: Sic in vanæ gloriolæ captione idem quid est lucrari & perdere, struere & destruere: lucrum quippe & iactura hic in eodem sunt gradu. *Quare ergo appenditis argentum in panibus, & laborem vestrum non in saturitate?* Cum autem opera isthæc faciatis, cum suderis, cum laboreis; tali illa modo facite, ut fructum ex iis aliquem capiat, non vero ut illum penitus amittatis.

In Constit. Monach. c. 11. Tria damna vana gloria. 1. Corpus frustra atterit. 2. Præmia spoliat.

Tria proinde S. Basilius hinc colligit damna, quæ hæc vana gloria nobis adfert. Primum est, quod nostrum nos illa corpus laboribus & operibus bonis faciat atterere, affligere, & delassare. Secundum, quod tum illa nobis eripiat cum iam facta sunt, ac frustretur dum omni nos præmio & mercede dispoliat. Vitium quidem hoc, inquit Basilius, non facit ut minime laboremus (neque enim tam graue & damnosum foret, tunc præmio omni frustrari, cum nullum ante laborem insumpserimus) sed expectat donec ipsi nos defatigauerimus, & bona opera faciendo sudauerimus, ac tum demum illa nobis surripit, præmium & palmam iis debitam nobis infringendo. Quare bene ipsum piratæ assimilat in insidiis clanculo latenti, & expectanti donec naus, pretiosis iam mercibus onusta, portu sese efferat, ac tum demum ipsam inuadenti. Neque enim tunc piratæ nauem aggrediuntur, cum iam vacua portu egreditur, ut aliunde merces conuehat, sed expectant tamdiu donec onerata & plena redeat. Sic fur hic noster, vana gloria inquam, obseruat & expectat donec bonis operibus oneremur, ac tum nos adoriens, hæc ipsa nobis eripit. Nec vero satis illi est mercedem & præmium omne nobis extorsisse, verum etiam (tertium id damnum est) in causa est, ut præmii & coronæ loco, supplicium ac tormenta promereamur. Bonum

3. Supplicium meretur.

Rodriguez exercit. pars 1.

quippe in malum, virtus in vitium, propter vanum & malum illum finem, quem in ea spectas, transiit: atque ita fit, ut è bono semine malum colligas fructum, & inde pœnam merearis & supplicium, per quæ cæleste gaudium ac præmium poteris promereri. Hæc porro omnia vana gloria tam blande, suaviter & recte facit, ut non solum ob insignem hanc iacturam, quam subit, homo non contristetur & angatur, verum etiam ex ea voluptatem sentiat, atque adeo hæc etiam illi grata sit. Adeo quidem, ut quantumuis id ei apertissimis rationibus identidem demonstres, & reuera etiam ipse videat totum se succum suum perdere, ita tamen laudis & plausus humani æstro agatur, ut vnum eum concupiscere, & ab illo demendatus & fasciatus esse videatur.

Idcirco S. Basilius vanam gloriam *ibid.* nuncupat, *dulcem spiritualium exspoliatricem, iucundum animarum nostrarum hostem, inimicum suauem & saccareum, & amicam depauperationem.* Inde est, inquit, quod hocce vitium tam multos suauitate & blanditiis, quas includit, inescet & illaqueet. Nam, ut ait, *dulce quid imperitis humana gloria est*, atque ideo est quod præ aliis hi decipiantur. S. Bernardus vero sic ait, *Time sagittam: leuiter volat, leuiter penetrat; sed dico tibi, non leue insigit vulnus, cito interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est.* Ipsa puluisculus est & subtilis & exiguus, sed sublimatus.

Serm. 6. sup. Psal. Qui habitat.

S. Bachomius cum quodam in loco monasterii, cum aliis grauibz monachis consideret, ecce de monachis quidam duas paruas attulit storeas, quas ea die contexuerat, easque prope cellulam suam ex opposito S. Pachomii collocauit, ut eas ipse commode videre posset, sperans & existimans se ab eo ob diligentiam dilaudandum, quod cum regulæ præscripto quisque stoream quotidie vnâ contexere iuberetur, duas ipse ea die texuisset. Intelligens porro vir

L sanctus

*Grauis vane
gloriae Pœni-
sentia.*

sanctus id eum de vanitate fecisse, patri-
bus qui apud se erant, suspirans & ma-
gno quodam doloris sensu ait: Videte
quæso fratrem hunc, qui iam inde ab au-
tora ad noctem vsque cum laborarit &
sudarit, vniuersum laborem suum dia-
bolo consecrauit, plurisque hominum
fecit existimationem quam Dei gloriam.
Hunc ergo ad se cum vocasset, egregie
eum corripuit, eique in pœnitentiam
iniunxit, vt, cum ad orandum fratres
conuenissent, ipse eodem ingrederetur,
duas storeas humeris gestans, altaque
inclamaret voce, Patres & fratres mei
carissimi, orate quæso Deum pro mi-
sero hoc peccatore, vt mei misereatur,
quod plaris duas hasce storeas quam re-
gnum cœlorum fecerim. Præcepit ad-
hæc, vt cum fratres ad refectioem su-
mendam collecti essent, ipse duas suas
storeas similiter in humeris habens, toto
mensæ tempore in refectorii medio con-
sisteret. Neque vero hæc pœnitentia
illi visa est sufficere. Postea namque eum
cuidam cellulæ includi, & ab nullo mor-
taliu eum visitari mandauit; sed vt in
ea solus ad quinque menses ageret, nec
aliud illi ad comedendum daretur quam
aridus panis & aqua addito sale, ibidem-
que duas quotidie storeas s. lus conte-
xeret, ita vt eas nemo videret, & quidem
stomacho ieiuno. Quo de facto simul
quoque ad vtilitatem nostram colligere
ac discere possumus, quam grauibz ve-
teres illi Patres pœnis in leues culpas
animaduertent; simul etiam quantâ
animaduersiones has subditi humilitate
& patientia susciperent, quantamque ex
iis vtilitatem caperent.

CAPVT IV.

*Vana gloriae tentatio non solum in-
uadit eos qui primum incipiunt,
verum etiam eos qui in
virtute profici-
unt.*

Beatissimus Cyprianus de illa tentatione, *Cyprianus*
qua cacodæmon Redemptorem no-
strum Iesum secundo loco impetiuit,
dum illi ad pinuaculum templi sublato
dixit, *Si filius Dei es, mitte te deorsum,* *Matth. 4.*
agens, exclamavit & ait, *O execrabilis dia-
boli malitia! putabat malignus, quem gula
non vicerat, vana gloria superari:* vnde
cum inducere conatur, vt per aera volare
incipiat, quo ita toti populo in specta-
culum esset & admirationi. Putabat
scilicet dæmon tam sibi cum Christo Do-
mino feliciter rem successuram, quam
cum aliis ante successerat; & experientia
nouerat, & iam sæpe probarat, ait Cy-
prianus se, quos aliis tentationibus su-
perare non potuerat, postea per vanæ
gloriæ & superbiæ tentationem expug-
nasse, atque ideo, postquam eum gula
frustra tentarat, iam per vanam gloriam,
velut acrius quoddam telum, remque
expugnatu difficiliorem adoritur. Ne-
que enim facile est (addit idem) laudi-
bus & applausu hominum non delectari.
Nam vt paucissimi sunt, quibus gratum
sit male ab aliis audire & probis affici,
ita etiam quam rarissimos est inuenire,
quibus gratum non sit bene audire &
laudari. Vnde manifeste videre est, hanc
vanæ gloriæ tentationem non solum
incipientium & Nouitiorum esse; sed &
aliorum satis veteranorum, & eorum qui
perfectionis studio tenentur; quin imo
illam horum magis propriam esse.

S. Nilus Abbas, qui Ioannis Chryso-
stomi fuit discipulus, refert veteres illos
& rerum peritiam habentes Patres, ali-
ter Nouitios ac tyrones, aliter vetera-
nos instituire & formare consueuisse. *De habitu
patri. Do-
trina qui
erant vni-
uersi de
14. latine*
Nouitios quippe docebant, vt tempe-
rantia & abstinentiæ assidue & in omni-
bus incumberent: qui enim à gula se
vinci & transuersum abripi semel sine-
ret, hunc à luxuria carnali haud difficul-
ter supplantandum asserebant, nam qui
resistere hosti imbecilliori nequit, quo-
modo resistet potentiori? Seniores vero
commonebant, vt contra vanam glori-
am & superbiam assidue maximeque de-
certa-

certarent, ab eaque omnibus in rebus se ingerente sibi tota contentione cauerent. Quemadmodum qui per mare nauigant, eos quam cautissime euitare fatagunt scopulos & breuia arenosa, quæ haud procul à portu sunt quem petunt; sæpe namque fieri videmus, vt qui feliciter in mari nauigarunt, in portu periclitentur: ita plurimi, cum totum prope vitæ cursum felicem habuerint, omnes quæ ingruiebant tentationes expugnando & superando; postea in fine, quando haud procul à portu distant, superioribus confisi victoribus, & summa velut in securitate agentes, quod superbiunt & negligentius se gesserint, triste fecere naufragium. Vt nauis, quæ tanto per mare circuitu rimas hæcenus non egit, nec succubuit, sæpe in ipso portu dehinc, & naufragium facit. Sic se res in hac vana gloria habet, ideoque eam sancti non in seite vocant *tempestatem in portu*: alii vero eam homini bene quidem compactam, instructam, & mercibus omnigenis onustam nauem habenti, sed hanc deinde terebro perforanti, per quam aperturam paulatim penetrans aqua eam fundum petere cogit, assimilant.

Hæc itaque causa erat, cur præsci illi Patres incipientibus & Nouitiis non præcipere vt à vana gloria sibi cauerent, quod hæc ipsis cautio minime necessaria videretur: quia qui iam nuper è mundo veniunt, & sanguine decurrente, peccati vulnera adhuc hiantia, & nondum penitus obducta habent; nimis quam multam sui humiliandorum & confundendorum materiam semper secum ferunt. Vnde his potius consulendum est, vt in abstinentia, penitentia, & sui confusione quam maxime se exercent. Veteranis itaque, qui suæ delicta iuuentutis multis iam lacrymis & diuturnis suspiriis expiarunt, magna vitæ feruore se Deo reconciliant, & serio hæcenus virtutum exercitio incubuerunt, monita hæc necessaria iudico. Incipientes vero qui solidis virtutibus ca-

rent, at potius passionibus, malisque inclinationibus adhuc pleni sunt, quique nondum satis peccata sua, & quod Dei hæcenus immemores vixerint, planxerunt, nullam penitus vana gloria sese efferendi, at potius magnam dolendi & erubescendi occasionem habent. Ita scilicet fieri deberet. Hinc itaque confundantur & se humiliant oportet illi, qui cum plurima, ob quæ demisse de se sentiant, habeant, ob rem vnã quæ eminet, & quam egisse se putant. euanescent & superbiunt. Quam itaque eade decipi-mur! Si vel vna res mala in nobis inueniretur, sufficere deberet vt propter eam maxime confunderemur & humiliaremur: vt enim quid bonum dicatur, nihil desit oportet; vt malum vero, si vel vnum desit, satis est. In nobis vero contra se res habet; quia cum tot habeamus mala & errata, hæc ipsa ad humiliationem nostri non sufficiunt; at si vel vnum, quod bonum nobis esse videtur, habeamus, id nimis quam satis est ad superbiendum, & vt ab aliis æstimari & magnificari velimus. Vnde vanæ gloriæ malitia & versutia elucescet, cum ipsa nemini omnino, cuiuscumque demum conditionis sit, parcat, & etiam sine villo fundamento & causa hominem adoriatur. Vnde S. Bernhardus. *Ipsa est, inquit, in peccato prima, ad nos supplantandum, in conflictu postrema, id est, post omnia demum expugnanda.* Quapropter, fratres mei, inquit S. Augustinus aduersus hocce vitium vanimiter omnes armemur, & ad ipsum superandum accingamur, vti Dauidem fecisse collegimus, cum dicimus, *Auerte oculos tuos ne videant vanitatem.*

CAPVT V.

Ante alios, ab hoc vana gloriæ vitio sibi maxime cauerere debent illi, quibus ex officio proximis opitulari incumbit.

L 2 Tametsi

Vana gloria est Tempestas in portu. Nauis per se sola.

De ordin. vita & morum inquit. In psal. 118.

Psal. 118. 37.

Tamet si omnibus in genere hominibus ex officio incumbat, hanc vanæ gloriæ tentationem à se penitus excutere, ut pluribus iam ante ostendimus; qui tamen vel ex officio, vel ex instituto singillatim animarum salutem procurare & promouere debemus, particulari quodam ab hac in parte circumspectam prouideque nos gerendos debito obstricti sumus. Nostra siquidem munia ac ministeria sublimissima, euidentissima, totique orbi quam maxime manifesta sunt; hinc quanto maiora ea & magis spiritualia sunt, eo ex vna parte maius periculum subest, & ex altera grauius nostrum peccatum foret, si nos ipsos in iis quaeremus, & hominum laudem & plausum captaremus. Ea siquidem re nos effereamus & gloriaremur, quam Deus ipse quam maximi facit & æstimat, ipsis inquam gratis & donis spiritualibus.

Vnde S. Bernardus: *Va qui bene de Deo & sentire & eloqui acceperunt, si quæstum æstiment pietatem; si conuertant ad inanem gloriam, quod ad lucra Dei acceperunt erogandum; si alta sapientes, humilibus non consentiant.* Væ inquam illis, quibus datum est bene de rebus diuinis & spiritualibus sentire, tum loqui, sacras Scripturas intelligere, & cum plausu ad populum concionari, si id quod illis est ad animas Deo lucrandas, Deique gloriam & honorem extendendum ac dilatandum concessum, totum in seipsis quaerendis, hominumque commendatione captanda impendant. Paueant quod in Propheta Osea legitur, *Dedi eis argentum, multiplicauit eis aurum quæ fecerunt Baal, ex eo sibi honoris & gloriæ idolum constarunt.*

Huc S. Gregorius trahit illa Apostoli verba ad Corinthios scribentis, *Non sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur:* cuius ipse loci duas expositiones ponit. Duobus, inquit, modis Dei quis verbum adulterare potest. Primus est, quando scripturam diuinam aliter in-

telligit & exponit, quam re ipsa sonat, falsos & adulterinos eius sensus, proprii spiritus iudicio præcedendo; cum legitimus scripturæ maritus & auctor ipse sit Spiritus sanctus, & ille verus ac legitimus eius sensus, quem ipse Ecclesiæ per sanctos ac Doctores eius declarauit. Alter verbi Dei corrumpendi & adulterandi modus is est, qui ad propositum nostrum hic facit. Hæc inter verum legitimumque coniugem & adulterum differentia est, quod ille filios generare & habere intendat, hic vero suas duntaxat è concubitu furtiuo voluptates & delectationes spectet. Pari modo, qui per verbum Dei & officium quo fungitur, non tam quaerit spirituales Deo filios gignere (is namque finis est, ob quem institutum est, iuxta illud Apostoli, *Per Euangelium ego vos genui*) quam suam delectationem, propriam consolationem, & ob illud magnificari & extolli; is verbum Dei adulterare censendus est. Atque inde est quod sancti Patres vanam gloriam etiam spiritualis luxuriæ nomine appellent; ob magnam videlicet voluptatem quæ ex ea percipitur, quæ tanto ea quæ è corporea commistione capitur maior est, quanto anima corpori antecellit. Ne itaque verbum Dei adulteremur, nihil aliud in omnibus ministeriis nostris spectemus, quam puram diuinæ eius Maiestatis honorem & gloriam, secundum illam Christi Domini de se ipso sententiam, *Ego non quero gloriam meam, sed eius qui misit me Patris.*

Relatu dignum & à nobis imitandum facinus de Ioab exercitus Davidici Præfecto narrat sacra Scriptura. Hic cum Rabat Ammonitarum metropolim, in qua proinde Rex ipse & proceres commorabantur, copiis suis vndequaque premeret, & eas ad angustias redegisset, ut ea iam iam potiturus videretur & occupaturus; nuncios ad Regem suum Dauid misit, quibus eum quo loco res essent certior fecit,

& VI

Serm. 45. in
Cantic.

Oser. 2. 8.

Lib. 22. Moral.
cap. 17.
2. Cor. 2. 17.

Adulter
verbi Dei
duplex.

Psal. 113.

Luc. 2. 1.

1. Cor. 4. 11.

Vana gloria
spiritualis
feruoris.

Lib. 5. c.
Vna B. I.
Ignatii.

Iob. 8. 10.

2. Reg. 11. 11.

CAPVT VI.

Aliquot contra vanam gloriam remedia proponuntur.

& vt ipse in castra quamprimum veniet, urbemque inuaderet & expugnaret, commonuit. Cuius facti hanc ipse dat rationem, *ne, cum à me vastata fuerit urbs, nomini meo ascribatur victoria.* Atque vt Ioab scripsit, sic & factum est. Hanc nos par est erga Deum in omnibus operibus nostris fidelitatem imitari, nec vnquam velle, vt fructus & animarum conuersio, bonusque negotiorum successus nobis, sed vni Deo omnia ascribantur. *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Soli Deo, quia in caelis habitat, gloria omnis est attribuenda: ita namque cecinerunt Angeli dicentes, *Gloria in altissimis Deo.*

Sanctus Thomas Aquinas, vt in vitæ eius historia legimus, toto vitæ tempore nunquam sic à vana gloria fuit titillatus, vt ad culpam aliquam pertingeret: neue vnquam sibi vane ob excellentem scientiam, ingenium angelicum, aliaque dona & gratias à Deo datas complacuit, vel extulit. Beatus quoque Pater noster Ignatius, etiam multis antequam moreretur annis, ab omni prorsus tentatione ad vanam gloriam aucupandam liber fuisse legitur. Anima quippe eius adeo erat à luce cælesti, qua perfusus erat, illustrata, tantaque sui ipsius cognitio & contemptus in eo vigeabant, nullum vt vitium minus, quam hocce vanæ gloriæ vereretur. Hoc est quod ipsi debemus imitari, & erubescere & confundi, quod in rebus etiam vilibus & paruis ab inani vanæ gloriæ flabro nos abripi sinamus. Quid erit igitur, cum singularem quandam doctrinam tibi inesse, cum illustrem & celebrem te concionatorem euasisse, cum excellentem animarum fructum facere videbis; quid quando ob hæc ipsa à Principibus, Prælatibus, atque adeo mundo vniuerso celebraberis & magni fies? Necesse proinde est, vt in rebus minutis hominum laudes & præconia parui facere, neue vllis humanis respectibus moueri assuescamus, vt postea illud ipsum in maioribus, cum necesse fuerit, facere nouerimus.

SANCTVS Bernardus in Psal. *Qui habitat, ser. 14.* hunc versum eius, *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem,* exponens, ostendit, quemadmodum horum animalium alia dentibus, alia afflatu, alia vnguibus nocent, alia rugitu suo consternant, ita diabolus omnibus hisce modis hominibus, inuisibilem alioquin, nocere, atque adeo animalium proprietates diuersis temptationibus & vitiis, quibus diabolus nos oppugnat, accommodat. Ad basiliscum vero cum venit, sic loquitur, De basilisco res mira & inaudita refertur taliter scilicet cum visu suo homini venenum afflare eum vt occidat: quam dein ipse proprietatem vanæ gloriæ vitio scite adaptat, iuxta illa Domini verba, *Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis:* perinde ac si diceret, caute ab oculis basilisci. Notandum vero, quod eum tantum regulus interficere dicitur, quem ipse prior conspexit; at si à te ipse prius conspiciatur, a deo tibi damnatum ab illo non accedat, vt ipsemet tuo è conspectu emori dicatur. Sic à vana gloria nullos alios ait perire, quam qui cæcutiunt & negligentes sunt, eique se exhibere, & ab ea conspici gestiunt, ipsam vero prius in facie intueri non sustinent, consideraturi quam vanum & inutile quid sit vana gloria. Si enim hunc vanæ gloriæ basiliscum hoc modo primo intueremini, minime vos ille interficeret, nec vllum detrimentum inferret; quin potius vos ipsum penitus opprimeretis, ipsum & destruendo, & in fumum euanescere faciendo.

Hoc itaque primum aduersus vanam gloriam remedium esto, vt scilicet primo nos hunc basiliscum intueri studeamus, attente inquam consideremus, & nobiscum examinemus, ipsam hominum opinio-

Psal. 90. 13.

Plin. lib. 8. c. 21. & lib. 29. c. 4.

Matth. 6. 1.

Vana gloria est basiliscus.

Prouisa non nocet.

Non prouisa nocet.

Primum remedium contra vanam gloriam.

pinionem & æstimationem præter paucillimum venti & vanitatis nihil esse; cum ea nihil nobis aut addat, aut demat, nec propterea futuri simus meliores, quod ab iis laudemur, neque etiam deteriores, quod nos maledicant & persequatur, Chrysostomus scribens super illud Psalmodographi, *Quoniam tu benedices iusto*, egregie hoc declarat, & hæc ipsa Propheta verba, ad iustum, qui ab impiis exagitur, & calumniis proscinditur, animandum, ne videlicet animum propter eas despondeat, sed eas & contemnat & rideat, per accommoda esse asserit. Quid enim illi omnium omnino hominum explosio & despectus noceat, si ipse Angelorum Rex illi amicus sit, & eum laudet? Sicut è contra, si à Deo amice non habeatur, nec laudetur, nihil illi proderit, quamvis a alioquin totus terrarum orbis eum & laudet & deprædicet. Exempli loco adfert S. Iob, qui etsi in sterquilinio sederet, viceribus putrescentibus, plagis, sanie, vermibus plenus, & ab amicis simul ac inimicis, nec non à propria coniuge vexaretur & rideretur, illis omnibus tamen longe erat beator, scilicet, *quoniam Deus ei benedicebat*; nam maledicentibus licet & calumniantibus hominibus, bene de eo Deus sentiebat, hocque de eo testimoniū dabat, *Erat vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam*. Atque vnica hæc Dei de eo opinio eum vere virum magnum faciebat; hominum vero ludibria, & mundi totius explosio ne hilum quidem illi demebant. Concludit itaque Chrysostomus in id solum tota nos contentione & viribus incubere debere, vt à Deo magnificamus & æstimemur; nam ab hominibus magnificari, nihil nobis aut demere aut addere, proinde eorum æstimationem parum nos morari debere. Dicebat Apostolus Paulus, *Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die*, id est hominibus: iis placere non gestio, sed vni Deo, is namque meus est Iudex: *qui autem me iudicat, Dominus est*.

Aliud his adiungit S. Bonaventura: dicit enim, Noli indignari vel succensere iis, qui mala de te loquuntur, quod enim de te dicunt, aut verum est, aut falsum. Si quidem id verum est, haud mirum est id eos audere dicere, quod tu ausus es admittere; si vero falsum, nihil tibi nocere poterunt. Si nihilominus propterea ad iracundiam indignationemque conciteris, patienter id æquanimitate feras, vt qui ferro sibi cauma inuri patitur: nam sicut cauterium plagam perlanat, pari modo calumnia hæc occultam quandam quæ in te fortasse latet, superbiam curabit & auferet.

Alterum, quod ad hoc permultum conducet, medium nobis suggerunt S. Basilus, Gregorius, Bernardus, atque omnes in genere sancti scriptores, diligenter nobis cauendum esse, ne qua verba loquamur quæ in nostram laudem & commendationem possint tendere: *Nihil vnquam de te loquaris, quod laudem importet, quantumcumque sit familiaris ille cum quo loqueris, imo plus labora celare virtutes quam vitia*. Hac in parte valde exactus & circumspectus fuisse dicitur R. D. M. Auila: vn de si quando ad vtilitatem & ædificationem eius quicum loquebatur, aliquid ædificatorium piūque enarrandum putabat, quod sibi alias contigerat; id velut de tertio quodam referebat, ita vt alter de Auila illud dici minime intelligeret.

Episcopus quidam Hispaniæ de B. P. N. Ignatio, quem olim Parisiis cognorat, nobis narravit, eum, cum de oratione apud alios ageret, eiusque vsum & doceret & suaderet, à nonnullis atque etiam à se rogatum, quomodo vero ipse orationem institueret, respondisse, Hoc non dicam, sed id tantum quod vos scire de ea opus est, hoc namque caritatis & necessitatis est, alterum illud vanitatis. Beatus quoque Franciscus ita se in hac parte caute gessit, vt non solum aliis patefacere non auderet gratias, & quibus à Deo perfundebatur delictis, ve-

rum

rum etiam quoties ab oratione surgebat, tam se dissimilanter & moderate in verbis, tum in reliquo corporis gestu & compositione gerebat, vt videri ab aliis foris non posset, quod in corde eius latebat.

Tertio, satis nobis esse non debet, nihil dicere, quod in laudem & commendationem nostri cedat, sed insuper opera bona quæ agimus, suppressere & occultare omni ratione conari debemus, iuxta illud Domini in Evangelio monitum; *Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito: & te faciente elemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua* perinde ac si diceret, Ne ipse quidem eam erogans (si fieri posset) id nosse deberes. *Cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua; id est, maiorem quam alias hilaritatem & serenitatem vultus, ac velut in die festiua, præfer, ne videaris hominibus ieiunans.* Nam, vt docet Hieronymus, Palestinis, apud quos Dominus agebat, in festis diebus soleme erat caput inungere. Quod enim magna vitii huius subtilitas sit idcirco Redemptor tantopere ipsum iubet vt caueamus & declinemus, opera nostra in abscondito faciendo, ne omnem eorum fructum amittamus neue ea hic vanæ gloriæ fur nobis surripiat. Sic solent, inquit Gregorius, qui aliquo proficiscuntur, quas secum ferunt pecunias, occultare; si enim eas in apertum proferant & ostentent, iis prædo insidiabitur & deprædabitur. Atque huius rei occasione adducit, quod Ezechie Regi Iuda contigit: *4. Regum 20. versic. 17.* quod enim hic domus suæ thesauros Regis Babylonii legatis ostendisset, hinc iisdem postea ab iisdem ablati, & Babylonem auecti sunt. Huic quoque rei bene ad aptes similitudinem illam quæ à gallina vulgo petitur, quæ quia o-uoposito glocinat, ipsum amittit: ita quippe contingere iis, qui cum bonum aliquod opus fecerunt, quamprimū ab aliis ipsum videri gestiunt, quin etiam quæ-

dam interdum proferunt verba, è quibus ipsum nasutus quis subolfaciat.

Verus porro Dei famulus tam procul ab hac vanitate abest, ait Sanctus Gregorius, vt satis illi non fit in eo opere, quod iam hominibus notum esse potuit, consistere, eoque contentus sit (quia facientem eius remunerationem & mercedem accepisse se iam putat) sed alia iis opera, quæ homines lateant, superaddere studeat: *Iam enim, inquit, de bonis suis quasi retributionem sibi factam aestimat, nisi eis & alia, quæ ab hominibus nesciantur adiungat.* Sanctus Hilarion, vt refert Hieronymus, tantam ad se hominum multitudinem assidue confluere, & ob plurima, quæ patrabat miracula, magni se ab omnibus fieri videns. maximopere dolebat, & suam infelicitatem indies deplorabat. Lacrymarum vero & tristitiæ insolitæ causam petentibus discipulis, respondebat Hilarion, *Videtur mihi iam tum in hac vita, fratres, Deus rependere parua illa quæ ei præsto obsequia, quod tanti homines passim faciunt. Est hæc alia ratio, & nouum quoddam medium in primis proficuum, ad isthoc à nobis vitium propulsandum. Caue ne ab hominibus magni fieri & aestimari velis, caue ne id quod fecisti fortasse boni, hac tibi mercede Deus in hac vita retribuatur. Sic enim ipse facere solet, vt ex iis quæ diuiti epuloni ipse respondit, colligere licet, *Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in vita tua.* Hæc item inter cæteras causa est, ob quas suadent sancti, vt singularitates & extremitates omnes remis velisque fugiamus. Quoniam enim extrema, præter communem consuetudinem & inueta sunt, hinc in primis notantur, multisque cogitandi & obloquendi materiam præbent, *Qui facit quod nemo mirantur omnes.* Hæc porro quendam vanæ gloriæ & superbæ spiritum producere solent; inde vero aliorum contemptus & despectus enasci.*

At, quoniam opera nostra bona non semper abscondere possumus, atque in primis nos quibus ex officio incūbit per eadem proximum iuuare; *quintum id re-*

medium

Quartum medium Latæ humana vitis merces bonorum operum,

Luc. 16. 25.

Singularitas omnis vitanda.

Gerson. & Galiel. Paris.

Quintum medium in aperto pura Intentio.

medium esto, ut nostram in iisdem intentionem rectificare studeamus, cor videlicet nostrum ad Deum sustollendo, & omnes nostras cogitationes, verba & opera, uti mox ostendemus, ei offerendo & deferendo: cumque postea vana gloria subreperere tentat, dicamus ei ut suadet R. P. M. Auila, Scrius venis, quia iam opus totum Deo dedicatum est. Utile quoque fuerit respondere id quod alias S. Bernardus, quando illi prædicanti hæc vanæ gloriæ cogitatio incidit, Hem, quam bene dicis, Bernardus respondit, *Nec propter te cœpi, nec propter te desinam.* Neque enim ob vanæ gloriæ metum bona sunt opera intermittenda, id namque grauissimum foret error & mera deceptio, sed aures nobis sunt ad laudum humanarum præconia obturanda, ut eas nec audire, nec curare videamur: Ita porro nos Chrysostomus cum mundo agere vult, ut pater quispiam cum filio paruulo: parum hic curat utrum ab eo laudetur aut vero vituperetur, & contumeliosis nominibus appelleretur; quin potius ridet, quia puer est, & quid agat nescit. Sic nostrum est laudes mundi, & ea quæ homines dicent, parum morari: in hoc enim mundus instat pueri est, & nescit quid dicat. Plura etiam quo ad hoc dicebat magnus ille Indicæ Orientalis Apostolus P. Franciscus Xaverius, nimirum, eum qui peccata & imperfectiones suas attente consideraret, & id quod vere ante oculos Dei est, si quando ab hominibus laudatur, cogitaturum ab illis se rideri, & laudes has & applausus ut veras contumelias & iniurias irrogatas habiturum.

Vltimum remedium (in quo etiam rem concludemus) est hæc sui ipsius cognitio, & est id aduersus hæc vanæ gloriæ pestem præsentissimum. si enim ipsum profunde penetraremus, & perfecte perspiceremus, videremus haud dubie, nihil nobis inesse ob quod vano gloriemur, at per multa ob quæ cõfundamur & nos humiliemus: quia peccatis plenissimi sumus. si enim, nõ dico mala & peccata nostra, sed ea etiã opera, quæ nobis & optima ac iu-

stissima videntur, bene & prout oportet consideremus & examinemus, minus quàm multum ut plurimum nos humiliandi, erubescendi, & cõfusionis materiã & occasionẽ reperiemus. Vnde & S. Greg. quod & variis in locis repetit, sic loquitur, *Omnis humana nostra iustitia, quid quid inquam cõmuniter nos à parte nostra & habemus & facimus si in diuinæ iustitiæ statera appensum, districto & in rigore iudicetur, iniustitia esse conuincitur: si enim remotam pietate discutimur, opus nostrum pœna dignum est quod remunerari præmiis præstolamur.* Ac propterea S. Iob semper se vereri, & timide ac circumspecte omnia sua agere restatur, ob culpas nimirum & imperfectiones quæ in illis, quando quis sedulo non aduigilat, nec super se ipsum excubat, intercurrere seque immiscere solent. *Verēbar, inquit, omnia opera mea.* Quæ cum ita sint, quid est quod superbiamus & inflemur? quid vana gloria efferimur? cum, si attente vesperi nos examinemus, & rationem tota die actorum exigamus, magnã in nobis miseriarum, peccatorum, & culpã in loquendo, operando, cogitando commissarum multitudinem comperturi sumus, nec non plurima nos bona agere neglexisse, ac si quod per Dei gratiam bonum egimus, per nos, id ut plurimum superbia, vana gloria, socordia & negligentia, nec non aliis id genus nauis & imperfectionibus, quas nouimus, & multo etiam pluribus quas ignoramus, eas tamen subesse minime dubitamus, coinquatum esse. Intra nos ipsos itaque intremus, nosmet ipsos quid simus inspiciamus, pedes nostros, ipsam inquam operum nostrorum turpitudinem intueamur, ac statim omnis vanitatis ac superbiæ, qui in cordibus nostris insurgit & inflatur, typhus derumescet.

CAPVT VII.

De bono fine & intentione: quam in operibus nostris habere debemus.

OSTENDIMVS iam quomodo in iis quæ agimus, vanitas & omnes intui-

Tom. 2. epist.
fol. 59.

In vita S.
Bern.
Vana gloria
metu bona o-
pera non o-
mittenda.

Lib. 6. c. 15.
vita.

Sextum me-
dium Cogni-
tio sui.

Lib. 5. Hen-
c. 11. & lib
Salm. 2.

Lib. 9. Hen-
c. 11. & lib
ingru. 2.
mura. 1.
10. lib. 3. 11.

Iob. 9. 21.

Matt. 12. 50.

Vita Patr.

Cap. 5.

tus humani fugiendi sint; atque hoc est à malo diuertere: iam de fine & intentione quæ in iisdem habenda est, maiori in quâ Dei honore & gloria, tractabimus. Huic proposito adaptat S. Ambrosius id, quod naturalium rerum scriptores de aquila scriptum pro didere; eam scilicet experiri volentem pulline futuri degeneres, an vero aquilina stirpe digni, holce vngue suspensos in aere, solaribus radiis exponere confueuisse; quos quæ oculo irretorto, & non conuiente obtutu intuentur, eos vt legitimos agnoscere, in nidum referre, educare, & esca conquisita vt prole minime spuriam nutrire: at quos ad solare iubar conuiuere perticipit, eos vt degeneres præcipites ex alto deiicere. Pari modo in hoc apparebit, an veri legitimi que Dei filii simus, si verum iustitiæ solem, qui Deus est, fixe intueamur, ad ipsum scilicet. quid agemus dirigendo, sic inquam vt vnicus omnium operum nostrorum finis & scopus sit Deo placere & gratificari, atque in iis sanctissimam eius agere voluntatem. Optime his quadrat, quod Redemptor Iesus in Euangelio dixit, *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse meus frater, & soror & mater est.*

Vid. Patr.

Quidam de priscis illis eremi Patribus, ad singula quæ auspicabatur opera, paulisper tacitus subsistebat, rogatus vero quid ageret, respõdebat, Opera ipsa ex se nihil valent, nisi bono fine & intentione fiant; proinde, quemadmodum sagittator, vt scopum feriat, parumper ante subsistit, oculos colligens & in illum visu collineans; sic ego antequam opus bonũ aggrediar, ipsum ordino, & intentionem meam ad Deum, qui omnium operum nostrorum scopus & finis esse debet, dirigo. atque hoc est quod tempore illo ago, quo ante opus me quietum videtis subsistere. Hoc autem & nos agere oportet. *Ponemur vt signaculum super cor tuum.* Atq; vt iaculator, quo melius & certius scopũ feriat, oculum sinistrum occludit, & solo dextro collimat, quo se. visus sit collectior, & ne hinc inde varia intuendo sparsus distraha-

Rodriguez exercit. pars 1.

tur, itaq; à scopo aberret: simili modo sinistrum respectuum humanorum & terrenorum oculum occludere, at dextrum duntaxat, bonæ sc. rectæque intentionis, aperire nos necesse est: atq; ita fiet vt scopum hunc, & ipsum eius centrum, cor inquam Dei, simus tacturi. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum.*

Cant. 4. 9.

Vt vero clarius loquar, & ad particula singillatim descendam, dico, nos actualiter omnia nostra opera ad Deum referre & dirigere conari debere. In hac vero oblatione locum habet Maius & Minus. Principio ergo, mane cum lecto surgimus oēs quas eo die habebimus cogitationes, loquemur verba, & agemus opera, Deo offerre debemus, cum rogare vt hæc omnia ad honorem & gloriam suam admittere dignetur, vt, cum postea vana gloria se ingesserit, vere respondere possimus, Sero venis, iam alteri hoc opus dedi. Præterea satis nobis esse non debet, actualiter Deo, dum mane surgimus, offerre & ad eum referre quidquid eo die acturi sumus; sed etiã alluescamus oportet nullum penitus opus per diem auspiciari, quantum quidem possibile est, quod non ante actualiter ad maiorem Dei gloriam retulerimus. Sicut faber murarius & latomus, dum quid construunt, semper amussim & perpendiculum ad manum habent, & ad singulos lapides, atque etiam laterculos, quos collocant, ipsum consulant; pari modo nos, quidquid agimus, ad hanc voluntatis & maioris gloriæ Dei libellam & normam dirigamus & componamus oportet. Atq; vt etiam fabro satis non est, semel in initio amussim adhibere, sed tamdiu eam applicat, donec tandem saxũ recte locetur: sic minime nobis sufficere debet, semel sub initium, opera quæ facimus, Deo dedicasse, sed etiam interea dum iis occupamur, taliter ea faciamus oportet, vt semper ea Deo offeramus, dicentes, Propter te Domine hæc ago, quia id ipse mihi præcipis, quia hæc est voluntas tua.

M CAPVT

CAPVT VIII.

Declaratur, quo modo actiones nostras magna rectitudine & puritate intentionis facturi simus.

RERV M spiritualium magistri declaraturi, quomodo opera nostra quam perfectissime & purissime facturi simus, scita hoc similitudine ostendere solent. Sicut, inquit, Mathematici semper abstrahunt à materia, id est, materiã ipsam parum curant, sed de solis corporum quantitativis & figuris laborant: de materia ex qua illa constant, siue aurum ea sit, siue argentum, vel alia quaelibet, nihil omnino dicentes, quod hæc ad eos nequaquam pertineat: ita Dei famulus in iis quæ ager operibus, id potissimum spectare debet, vt Dei voluntatem faciat, ab omni materia prescindendo, non intruendo inquam, ea ne ex auro sit, vel creta, id est non respiciendo an huic officio applicetur, an illi; vtrum hoc ei mandatur, an aliud: in eo namque profectus & perfectio nostra sita non est, sed in solo Dei beneplacito faciendo, eiusque gloria in eo quod acturi sumus, querenda. Egregie hoc ostendit S. Basilius, idque iuxta Apostoli Pauli doctrinam: *Victus ac ratio viuendi hominis Christiani vnum scopum sibi propositum habet, nempe gloriam Dei; siue enim cibum capessitis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite,* inquit in Domino verba faciens Paulus.

*Orat. de in-
gluuiæ &
sobrietate.
1. Cor. 10. 31.*

Ioan. 4. 32.

Interim dum Christus Dominus, ex itinere labore defatigatus & defessus cum Samaritana muliere loqueretur, discipuli in oppidum proximum abiere cibos empturi, quod prædii hora iam effluxisset, & esset serius: quos cum attulissent & dixissent, *Rabbi manduca,* respondit ipse, *Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis.* Tum querere illi inter se ceperunt, *Nunquid aliquis attulit ei manducare?* sed Dominus, *Meus cibus est vt faciam*

voluntatem eius qui misit me. Hic itaque in omnibus, quas acturi sumus, rebus, nos debet esse cibus quando enim studiis intendis, quando confidentibus das aures, quando doces, quando ad populum verba iacis, cibus tuus non debet esse ea quæ doctrina, studendo, prædicando capitur voluptas: hoc enim pacto ex auro faceres lutum. at cibus, voluptas, & delectatio tua esse debet, quod per ea Dei voluntatem exequaris, cupientis vt tunc isthæc facias. Idem quoque tibi debet esse cibus, quãdo domesticis officiis occuparis. Adeo vt eundem cibum & refectioem habeat ianitor, & infirmorum curator, quem cõcionator & professor; ac proinde tam tuo ipso cõtentus esse debes officio, quam ipse suo: quia satisfactionis huius causam, quæ est voluntatem Dei facere, tam habes tu quam ipse. Neque enim, inftar boni Mathematici, in materiali quod agis opere, manere debes sed in hoc quod per ipsum voluntatem Dei facias. Quapropter semper cum in ore, tum in corde hæc habeamus verba oportet, Propter te, & propter gloriam tuam, & quia ita cupis, hoc facio. Nec ante hoc intermittere exercitium aut quiescere debemus, quam eo perueniamus, vt ita opera nostra faciamus, sicut, vt ait Apostolus, *seruientes Domino, & non hominibus:* & donec taliter ea faciamus, vt semper in iis actualiter, Deum amemus, & animo lætemur, quod per eadẽ Dei voluntatem faciamus: adeo vt dum quid operaturi sumus, amare potius quam operari videamur.

Obuia quidem, sed egregia similitudine id declarat P. M. Auila. Mater, dum filio aut marito peregre venienti lauat pedes, simul illi famulatur & diligit, gaudens, exultans, & voluptatem capiens ex eo quod illi hic impendit obsequio & refocillatione. Vtinam ita opera nostra facere nobis daretur! Vtinam in absconditum hunc in agro thesaurum, adeo quidem ex vna parte manifestum & patentem, ex altera vero ita reatum, absconditum, & occultum, incidere mus! Quam

Quam tunc spirituales esse mus, quam in spiritu & rebus interioribus proficere mus! Hæc vera & certissima chymica est, ad purissimum ex ære & ferro aurum cõ-standum: licet enim opus ex se sit vilissimum, hoc modo sit sublimissimum maximiq; valoris. Demus igitur post hæc operam, ut quidquid egerimus, purissimũ sit aurum tũ adeo id facile, & vix vllõ negotio facere possimus. In Sanctis Sancto- rum, & templo Salomonico omnia erant vel ex auro, vel auro cooperta: sic omnia nostra vel esse debent amor Dei vel propter amorem Dei facta.

CAPVT IX.

Occupationes exteriores in causa non sunt, cur aliquando distrahamur, & parum proficiamus, sed quod eas non prout oportet, peragamus.

Ex eo quod iam diximus, facile patebit, causam, cur aliquando per exteriores occupationes distrahamur, & in spiritu non proficiamus, non tam in ipsis consistere occupationib; q̃ in nobis ipsis, quod aliquam nobis ex illis utilitatẽ capere & eas prout deberemus, agere nesciamus. Nemo proinde rei huius culpam occupationibus suis ascribat, sed sibi vni, qui fructum ex iis colligere nescit. Nucem frange, neque enim exterius comeditur putamen, sed interior nucleus. Si in exteriori operis superficie & cortice hæreas; hic tibi & corpus offendet, & spiritũ extinguet. Quod intorsum latet, nucleus & medulla, ipsa inquam Dei voluntas, tuus sit tibi oporet. Considerationis itaque dentibus hanc testam frange, exteriorem corticem abice, & intro ad medullam penetra, sicut grandis illa Ezechielis aquila, qua interiora petẽs cedit, medullam eduxit, in cortice superficiali minime subsistens. *Hoc cansta medullata asserã tibi* In hoc scilicet harere debes, hoc Deo offerre, atque ita fiet, ut anima tua proficiat & semper accrescat. Martha & Maria

sunt sorores, vna non turbet, nec impedi- at aliam sed inuicẽ adiuuent. Oratio con- ducit & iuuat, ut exterior actio bene fiat, & actio facta prout par est orationi admi- nicula præstat; quasi inuicem sorores. Si itaque in actione turbamur te & in quiete sentis, causa est, quod Maria, oratio inquam, te non adiuuat. *Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima.* Turba- tur Martha, quod soror Maria ipsam non iuuat. *Dic ergo illi ut me adiuuet.* Da operã & cura ut Maria, quæ est oratio, tibi opi- tuletur, & videbis turbationem omnem statim cessaturam.

Sancta illa Ezechielis animalia suam singula manum sub ala habebant: ut hinc dicamus, viros spirituales manum actio- nis sub ala contemplationis continere, vnam ab alia non separando, quod inter operandum contemplantur, & contem- plando operentur. Sic veteres illos Ægy- pti monachos tradit Cassianus, quamuis manibus operarentur, mentẽ tamen sem- per in Dei contemplatione intentã habu- isse; manibus quidẽ officium Marthæ, corde vero Mariæ partes adimplendo. Præclare hoc ostendit Sanctus Bernardus his ver- bis: *Hoc maxime curant spirituales exer- citiis dediti, taliter se circa exteriora occupa- re, ut deuotionis spiritum non extinguant; unde licet extrinsecus honorum operum exer- citiis fatigentur in corpore, intrinsecus ta- men reficiuntur in mente.* Adeo ut exteri- oribus occupationibus interior recollectio & deuotio minime impediatur, at potius adiuuetur; illæ enim intellectum penitus non occupant, sed ita liberum esse sinũt, ut interim nihilominus de Deo rebusque diuinis cogitare possit. Vnde quidam de antiquis nostris Patribus, vir admodum spiritualis, dicere solebat, duobus homi- num generibus se in hoc statu Religioso inuidere: primo Nouitiis, quod nulli alii rei præterquam vni suo in spiritu profe- ctui vacet & intendat: deinde fratrib; do- mestica officia obeuntib; quod liberam & exoneratã studiis & curis hi mentẽ habe- ant, ad diem totam orationi intendendum.

Refert Climacus se in quendam cuius-

M 2 dam

3. Reg. 6. 19. & 11.

Luc. 10. 42.

Serm. ad so- litar.

B. Hieron. Natalis.

dam Monasterii eoquum incidisse, qui esto magnis multisq; occupationibus distineretur (erat enim ingens Monachorum in eo Cœnobio numerus, utpote qui ad triginta supra ducentos facile pertingeret, præter hospites peregre in dies aduentantes) animum tamen intus mire recollectum habebat, & in Deo defixum, insuper donum lacrymarum obtinuerat. Quem admirans Climacus, sciscitatus est quomodo tanta & tam assidua in occupatione & actione tantam sibi mentis quietem parare potuisset! qui primū tergiuersatus, tandem acrius eo urgente, respondit, Nunquam me credi di hominibus seruire, sed Deo, semperq; me indignum cœsui, cui requies vlla & operis intermissio concederetur. Insuper mihi ignis hic materialis quotidie ob oculos versans, assidue mihi lacrymas excutit, deque ignis æterni acerbitate meditari cogit.

Sanctam Catharinam Saneensem parentes (vbi eius in vita refertur) importunioribus precibus ac nimis urgebant ut matrimonium iniret: adeo vero hæce eorum increuit persecutio, ut omnem ei locum secretum & cubiculum, in quo mentem cum Deo coniungeret, ademerint, eamque domesticis ministeriis occuparint, seruam etiam quandam, quam habebant, à culina amouerint, inque eius locum filiam surrogarint, ut hoc pacto illi ad orandum, & reliqua sua spiritualia exercitia obeunda commodum & tempus & locum eriperent. Sed ipsa, à Spiritu sancto edocta, secretum quoddam intra corpus suum conclaue, & cellam spiritualem sibi construxit, secumq; statuit nunquā ea egredi. Quod & præstitit, adeo quidem, ut, cum in primo quod habebat, cubiculo aliquando quidē intus ageret, aliquando tamen eo egredi cogereretur, hoc spiritali conclauū nunquam egrederetur: primum illud parentes illi abstulerint, secundum hoc auferre nemo potuerit. Cogitatione quippe sibi fingebat, patrem suū Domini nostri Iesu Christi matrem, Deiparæ Virginis, fratres & reliquos domesticos, Apostolorum discipulorum Domini personā

representare. Itaq; magna quadam cū hilaritate & diligentia ministerium iniunctū adimplebat: in culina quippe famulares hæc partes agens, semper de sponso suo Iesu Christo cogitabat, ei se famulari existimans, Deique præsentia vbique fruebatur, eumq; eo in sancto sanctorum versabatur. Vnde & ipsa postmodū sæpe confessorio, multis temporalibus & exterioribus occupationibus distenta, vel aliquo proficisci coacto suadebat, ut cellam sibi quandam intra cor construeret, è qua nunquam exiret. Id ipsum & nos imitemur, & officia ac occupationes exteriores adeo nō nos distrahant, quo minus semper orationi intendamus, ut ad eam non medio cretiam subsidium sint allatura.

CAPVT X.

Quam fructuosum & utile sit, eo quo diximus modo opera sua agere.

OPERA eo quo dictum est modo facta, In illud Gen. 1. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. dicitur opera plena: quique eo modo viuunt, dicuntur in scriptura sacra, ut ait S. Hiero. & Gregorius, viuere dies plenos, & pleni dierum esse; & quidem, etiam pauxillo tempore vixerint, & iuniores demoriantur, iuxta illud Sapientis, *Cōsummatuſ in breui expleuit tēpora multa.* Quomodo vero quis paruo tempore diu viuere, & simul multos explere annos queat? Nostin' quomodo? Faciendo opera plena, & dies plenos viuendo. *Et dies pleni inueniuntur in eis.* Secundus hic locus elucida primū. Iam inde ab exortu diei ad vespēra vsque, & à vespēra in auroram diei sequētis, bonus Religiosus & Dei seruus plenum viginti quatuor horarum diem viuunt, quod cum totum diuinæ voluntati adimplendæ impēdat. Comedere quippe, interquiescere, necessariū corpori somnum indulgere, non sunt illi sicut opera, quib. nō mereatur. sed omnia illa ad maiorem Dei honorem & gloriam refert ac dirigit, & ideo eadem obit, quod hæc ab ipso fieri Deus velit, neque enim comedit ad vo-

ad voluptatem ex cibo captandam, vbi
bruta & pecudes; atque adeo suam in
hisce rebus consolationem & recreatio-
nem non querit, vt etiam iis carere vel-
let, si id vellet Deus, idque eius benepla-
citurum esset. Vtinam Domine sine cibo,
sine somno, sine his recreationibus &
animi relaxationibus homo posset vi-
uere! Vtinam te semper amare! Vti-
nam ad hasce corporis miseriae recur-
rere opus non haberet! *De necessitatibus*

Psal. 14. 17. meis & miseriis his *erue me*, vt semper tui
amore, semper in te occuper. Sed vi-
deo id non esse presentis vitæ: ceterum
miseriam hanc patienter iustus fert, &
non sine dolore. Petamus à Iobo &
Regio Propheta, quomodo se in hisce
corporalibus necessitatibus gesserint.

Iob. 1. 24. Ille dicit, *Antequam comedo suspiro*. Hic
vero, *Potum meum cum fletu miscbam.* &
Lauabo per singulas noctes lectum meum.
lacrymis meis statum meum rigabo. Ipsum
& nos facere oportet, & lacrymari si
quando cubitum concedimus, ac di-
cere, Ah Domine, anne necesse me est
tam diu hic esse, vt non recorder tui?

Psal. 119. 5. *Hec mihi quia incolatus meus prolongatus*
est! quamdiu hæc mea captiuitas du-
rabit? quando ab hoc exilio liberabor?
quando seruitutis huius iugum à collo
meo excutietur? *Educ, quæso, de custo-*

Psal. 118. *dia animam meam.* Quando tandem,
Domine è carcere corporis huius me eri-
pies, vt totum me dein tibi? Ah quan-
do id fiet? *Quamdiu illa hora differ-*
tur? Hæc scilicet sunt opera plena, &
dies pleni; atque hoc pacto iustus, etsi
breuissimo tempore, diu viuuit, paucique
vitæ dies, multi sunt anni meritorum.

Greg. 13. 35. At qui bene non est operatus, nec vitæ
Mat. c. 15. suæ dies debite impendit, tamen si longo
Iob. 7. 1. tempore vixerit, multorumque sit anno-
rum, dierum vacuus mori dicitur. *Ha-*
bui menses vacuos; quod dies & annos
vitæ incassum ac sine villo merito effluere
suerit: vnde dicere non immerito po-
test, *Dies annorum meorum pauci & mali*
sunt. S. Hieronymus super illa Ezechie
Regis ex morbo suo iam conualescentis

apud Isaiam verba, *Ego dixi in dimidio die-*
rum meorum vadam ad portas inferi, no-
tat, sanctos & iustos dies suos complere,
vti Abraham, de quo legimus, *Mortuus*
est in senectute bona, & plenus dierum; sce-
leratos vero semper in medio dierum
suorum mori; imo ne eatenus quidem
pertingere, prout testatur Propheta, di-
cens, *Viri sanguinum & dolosi non dimidia-*
bunt dies suos: quod vitæ suæ annos sine
villo merito & in vanum effluere passi
sunt. Inde est quod centum annorum
peccatorum *centum annorum puerum*
Scriptura vocet, eumque maledicendum
pronuntiet. *Quoniam, inquit, puer cen-*
tum annorum morietur, & peccator cen-
tum annorum maledictus erit, eo quod
non vt vir, sed pueri instar vixerit. Hinc
peccatores mors semper immaturos &
præcocestollit: propterea veniente iam
morte hi optando dicere solent, Vtinam
mihi vel annus vnus ad pœnitendum
concedatur! Eodem profus modo in
tepidis & torpidis Religiosis se res ha-
bet: qui esto à multis annis Religiosum
habitum induerint, paucos tamen vitæ
religiose ductæ dies habebunt.

In Chronicis Minorum, Religiosus
quidam sanctus rogatus ab alio, quot in
Religione annis vixisset, respondit, Ne
vno quidem momento, quod responsum
cum alter miraretur, nec intelligeret,
subintulit Dei famulus, Non ignoro,
me ab hinc septuaginta & quinque an-
nis Minorum habitum induisse, at quan-
to tempore operibus Religiosus fuerim,
plane ignoro. Faxit autem Deus, vt nul-
lus nostrum id in veritate possit dicere,
quod sanctus ille vir dicebat ex humili-
tate. Neque enim tam multi Religionis
& vitæ spectandi sunt anni, quam bona
vita. *Multi, inquit à Kempis, numerant*
annos conuersionis, sed sæpe exiguus est
fructus emendationis. Potiores sunt
pauci bonæ vitæ dies, quam multi tepi-
dæ & negligentis, quia coram Deo non
tam numerantur & æstimantur anni vi-
tæ, quam anni bonæ vitæ, vti nec multi
anni Religionis, sed ii duntaxat, qui
M 3 bus

Isa. 38. 10.

Genes. 25. 8.

Psal. 54. 24.

Isa. 65. 20.

3. part. lib. 8.
c. 27. histor.
Minor. de F.
Gerhardo de
Florent. Lai-
co.

bus quis vt bonus ac feruidus Religiosus
vixit. Praclarum huius rei exemplum
fuggerit Scriptura sacra. De Saule quippe
sic ait, *Filius vnus annus erat Saul, cum re-
gnare cepisset: duobus autem annis regna-
uit super Israel, cum tamen certum sit
quadraginta ipsis cum annis regnasse.*
Ita quippe Acta Apostolorum testantur,
*Et exinde postulauerunt Regem. Et dedit illis
Deus Saul filium Cis, virum de Tribu Ben-
iamin, annis quadraginta.* Quomodo ergo
in libris Regum Israel non nisi biennio is
regnasse dicitur? Ratio est, quia in An-
nalibus & Chronicis Dei, alii eius non
numerantur anni quam quibus bene vi-
xit; vnde non nisi biennio vniuersim re-
gnasse dicitur, quod illo solum tempore
regnarit vt bonum Regem regnare de-
cuit. In euangelio quoque ii, qui post alios
laboratum in vineam venerunt, esto
non nisi vna laborassent hora, praepositi
tamen fuere iis, qui summo mane ad la-
borem accesserant; ea siquidem hora tan-
tum, vel etiam amplius, promeruere,
quam alii qui diei totius in vinea pon-
dus & aestum tolerarant. Ad hanc itaque
regulam dimetire, & te hinc dispice,
quanto tempore hac ratione in Religio-
ne vixeris.

Homil. 9. ad
Monachos.

Egregie id declarat Eusebius Emisse-
nus dicens: *Solemus, inquit, annos nostros
& temporum spatia, quibus nunc viuimus,
supputare, non te fallat, quicumque ille es,
numerus dierum quos hic relicto corporaliter
saeculo consumpsisti. Illum tantum diem
vixisse te computa, in quo voluntates pro-
prias abnegasti, in quo malis desideriis resti-
tisti, quem sine ulla regula transgressione
duxisti, illum diem vixisse te computa, qui
puritatis & sanctae meditationis habuit lu-
cem.* Ex his igitur diebus, si potes, annos
conspicito, & secundum hoc tempus,
quo Religionem inisti metiri stude, &
time ne id ipsum tibi dicatur, quod Epi-
scopo Sardensis Ecclesiae in Apocalypsi
dictum legitur: *Scio opera tua, inquit De-
us, quae licet ignorent homines, mihi ta-
men ad liquidum patent: quia nomen ha-
bes quod viuas, & mortuus es; Christiani*

Apo. 2. 1.

quidem nomen habes, sed non opera;
Religiosi diceris nomine, à Religiosi ta-
men operibus nimis quam procul distas,
opera tua non coincidunt cum nomine,
quod geris. *Non enim inuenio opera tua
plena coram Deo meo, sed vacua; non in qua
plena Deo, sed eo vacua, at teipso plena.*
In iis siquidem omnibus teipsum quaeris,
tua scilicet commoda, honorem &
aestimationem propriam. Super nos ipsos
ergo excubemus (*esto vigilans*) demus
operam vt opera nostra & dies plena sint,
vt sic in paucis tempore viuamus diu,
multumque coram Deo promereamur.

CAPVT XI.

*Pluribus rectitudo & puritas inten-
tionis, quam in operibus nostris
habere debemus, decla-
ratur.*

EX eo quod consili soleris qui cum
proximo agunt, quoniam nimirum
modo suis in operibus & ministeriis quaerunt,
sele gerent, euidenter perspici-
tur, quam pura nostra esse debeat inten-
tio in iis quae agimus, quamque nude
simpliciterque in his Deus nobis quaerendus sit. Est haec communis Ecclesiae,
Doctorum, ac Patrum gloriosorum Hieronymi,
Gregorii, & Chrysostomi doctrina, vt suo loco videbimus. Si quando
opus auspicias, vt aliquod ex eo proximo
commodum, tum generale tum priuatum
sequatur, in fructum & bonum
operis successum tuos praecipue oculos
non intendas, sed vt per ipsum Dei Opt.
Maximi voluntatem perficias. Vnde,
cum consentientibus aures damus, cum
verbo Dei populum pascimus, cum in
schola alios docemus, non tam curare
debemus, vt ii quibuscum agimus, quo-
rum confessiones excipimus, quos pro
concione docemus, conuertantur, vi-
tam emendent, & fructum aliquem inde
capiant, quam vt hoc in opere diuinam
voluntatem adimpleamus, ipsumque quam
possumus rectissime, ad sic Deo placendum,
peragamus. Felix quippe talis oper-

1 Cor. 3. 6.

ris successus, vt nimirum quis alius per id vitam emendet, & fructum ex concione nostra reipsa & effectiue consequatur, non ad nos, sed ad Deum spectat, efficeret. *Ego plantaui, inquit Apostolus, Apollo rigauit, sed Deus incrementum dedit.* Id est, plantare & rigare ipsi possumus, vt hortulanus, sed vt arbuta crescant, arbores fructum proferant, non hortulani est, sed Dei solius. Animarum fructus est, vt peccato emergant, ad Deum conuertantur, in virtute crescant, in perfectione proficiant; hoc vt fiat, Deo cura est. neque enim operis nostri valor & perfectio ab eo dependent. Hanc itaque intentionis puritatem nostris in operibus habere procuremus necesse est: ita namque intentio nostra purissima futura est, summaque animi pace perfruemur: nam qui suis in operibus sic se gerit, minime turbatur, quando successus & fructus, quem hoc suo opere spectabat, aliquo incidente casu ei aut interturbatur, aut impossibilis omnino redditur: quia finem & consolationem suam nequaquam in eo collocabat, sed vt Dei voluntatem per ipsum exequeretur, ipsumque quam poterat optime, ad Deo complacendum, perageret. At si dum concionaris, confidentes audis, vel alia cum proximo negotia tractas, in fructum & vtilitatem, ex bono hoc opere secururam, oculos positissimum conijcis, & ea praecipuus tibi sit in operando finis; tunc si casu aliquo desiderii tui effectum praepediti contingat, maxime turbaberis, quin & aliquando non modo omnem animi pacem, sed & patientiam amittes; quin & ulterius progredieris.

lib. 5. cap. 2. vlt.

Angeli eius fructus nostris fuerint non arguantur.

Scito id exemplo vel similitudine ostendit B. P. N. Ignatius. Nostisne, inquit, quomodo nos in nostris erga proximum ministeriis gerere oporteat? perinde, inquit, atque Angeli custodes erga illos, qui sibi Dei iussu custodiendi traduntur: quibus etiam, quantum possunt, consulant, moueant, tueantur, gubernent, illuminent, & ad bonum agendum opem ferant; si tamen hi libero suo arbi-

trio abutantur, si rebelles, & ad monita inspirationes que contumaces, nullatenus propterea aguntur, non contistantur, nullam penitus molestiam sentiunt, nec quidquam de beatitudine, qua Deum intuentes perfruantur, deperdunt, sed illud Ieremiae identidem repetunt, *Cura- uimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Sic nos omni quidem qua possumus ratione procurare necesse est, vt proximum estatu peccati educamus, & illi aliquatenus prosumus; si tamen postquam officio nostro ea qua oportet accuratatione functi fuerimus, ipse infirmus in morbo suo maneat, nec curari sustineat, non est quod animi pacem amittamus, aut pusillanimes simus.

Discipulis a praedicatione laeto hilarique animo redeuntibus, quod miracula patrascent, & demonia expulissent, respondit Redemptor, *In hoc nolite gaudere: Luc. 10. 20. gaudete autem quod nomina vestra scripta sint in caelis.* A successu rei, etiam aequo prospero, atque hic Apostolorum, gaudium nostrum pendere non debet; at vide potius num talia facias opera, ob quae nomen tuum libro vitae inscribi mereatur, vide num facias ea in officio tuo, quae te facere oportet; & in hoc gaudium ac consolationem tuam tantum collocare debes: nam alii illi successus, conuersiones, & miracula ad nos minime pertinent, & quod tibi dabitur praemium & gloria, non secundum successus admetietur, sed pro ut opus tuum fuerit, siue conuertantur homines siue non. Quod clare ex ipso contrario patebit: quid enim tibi profuerit, vt ait Christus in Euangelio, multum in proximo fructum fecisse, & vniuersum orbem praedicationibus & functionibus tuis conuertisse, si ipse te non gessisti vt oportet, si salus tua periclitatur? Pari itaque modo, si modo quod debes feceris, etiam nullus alioquin hominum conuertatur, non propterea minus tuum futurum est praemium. Infelix profecto esset Apostolus Iacobus, si ab hac re ipse praemium dependisset, & suum ipse in ea gaudium collocasset; quia non nisi sepe aut

aut nouem in uniuersum in tota Hispania Christo asseruisse dicitur. Nam propterea minus quam reliqui Apostoli non promeruit, nec minus iis Deo placuit.

Adhæc, aliam magnam consolationem, quæ ex iis quæ diximus consequitur, habemus: videlicet, quod a Deo rationem non poscemur, an multum fructus fecerimus, an parum; ut ne quidem rogandi simus, an prolixam concionem habuerimus, & lectionem prolixam. Hoc quippe Deus nobis non præcipit, nec in eo nostrum meritum situm est: at id Deus solum iubet, & à me exigit, ut faciam à parte mea quod possum secundum talentum quod ab eo accepi, ut si parum receperim, parum præstem; si multum, multum.

Luc. 12. 48.

Atque hoc ipsi sufficit: *Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo, cui parum, parum etiam exigetur.* Egregie id pertractat Chrysostomus, de talentorum parabola loquens. Rogat, quænam sit causa, quod seruus qui duo tantum talenta superlucratu erat, eodem honore afficiatur, quo is qui quinque superlucratu fuit? Patrefamilias enim rationem talentorum inter seruos distributorum reperente, is (ut in Evangelio refertur) qui quinque acceperat,

Matt. 25. 21.

accedens ait, *Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratu sum, cui deinde Dominus, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Accedens autem is qui duo acceperat, dixit, *Domine duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sum.* & iisdem illi, quibus quinque superlucranti Dominus verbis respondit, & idem omnino præmium est pollicitus. Quænam huius rei est causa? Respondet Chrysostomus: *Merito, inquit, augmentationem & imminutionem non vel huius diligentia, vel illius negligentia fecit, sed concreditorum quantitas.* nam priori quinque data talenta sunt, quibus eadem adaugere, & alia quinque superlucrari posset; alteri vero duo tantum data. *Nam quoad diligentiam ambo pares fuerunt, proinde &*

eandem mercedem & dignitatē nacti sunt. Est hoc inprimis vile, & maximam nobis consolationem adferens, quod omnibus id rebus, officiis & ministeriis adaptari possit; si enim hic tantundem laboret, & eandem diligentiam in re sibi commissa adhibeat, atque ille in sibi commissa, tantum haud dubie promereri potest quantum ille, etsi tantum re ipsa non præster. Verbi gratia: si tantum ego laborem in male & parum ad adplausum concionando impendam, quantum tu in plausibiliter, fieri potest ut tantum ego hoc opere meo, quantum tu tuo, & fortasse etiam amplius, promerear. Sic etiam in studiis se res habet, etsi ille studiosus sit stupidus, tu vero subtilis; ille parum addiscat, tu multum; fieri potest ut plus ille promereatur sua parua scientia, quam tu tua magna. Id item in omnibus officiis manualibus locum habet: nam etsi meum ego ministerium tam exquisite non exequar, ac tu tuum; & vires ac talentum meum eatenus non pertingant, quatenus tuæ, fieri tamen potest, ut plus ego meo promerear pauxillo; quam tu tuo multo. Atque hinc discant tam illi vana gloria non insolescere, quam hi animum non despondere ac deficere.

Idem quoque sentit S. Hieronymus in eandem parabolam scribens: *Illum qui de quinque talentis decem fecerat, & qui de duobus quatuor, Dominus simili recipit gaudium: neque enim considerat lucri magnitudinem, sed studii voluntatem, diligentiam, caritatem, qua opus peragitur.* Unde Saluianus, *Oblata Deo non pretio, sed affectu placent.* Aque hoc est quod significat paucis his verbis Gregorius, *Deus non respicit quantum, sed ex quanto, plus animum, quam opus: atque ita fit ut plus quis Deo placere possit minus faciendo, quam alius quislibet plus agendo, si modo maiori opus suum fecerit affectu.* In quo Dei nostri magnitudo inprimis relucet: nullum enim opus, quantumuis maximum, coram oculis eius magnum est, si amor, quo fit, non sit magnus. Qui enim bonis nostris opus non habet Deus, illi nec diuitiæ,

uitæ, nec aliud quidlibet potest accrescere. Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Aliud vero non querit, aut æstimat, quam ut ametur, & nos ex parte nostra serio agamus quantum agere possumus. Cernere id ad oculum est in duobus nummulis, quos vidua illa apud Euangelistâ in gazophylacium templi coniecit. Cum enim haud procul ab eo Redemptor Iesus sederet, videbat Pharisæos & opulentos suas in id elemosynas mittentes, quorum hic quidem argenteum, ille vero aureum forsitan obtulerit, cum vero & paupercula quædam venisset vidua, & æra minuta duo in arcam templi demississet, ad suos discipulos conuersus Redemptor palam ait, Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit, omnes enim ex eo quod abundabat illis, miserunt, & quidem non tantum, quantum possent, hæc vero de pecunia sua omnia quæ habuit misit, totum victum suum. Quod vero, inquit Chrysostomus, in vidua fecit, idem in docentibus, prædicantibus, studentibus, aliisque ministeria & officia obeuntibus operabitur. Neque enim in his tam respiciet quid agant, quam voluntatem, affectum, & diligentiam qua ea agent.

CAPVT XII.

Aliqua proponuntur signa, è quibus colligatur, vtrum quis sua pure agat propter Deum, an vero seipsum in iis quaeratur.

BONVM quoddam signum dat B. Gregorius, è quo quis perspiciat vtrum in iis quæ circa proximum peragit ministeriis, pure Dei gloriam, an autem seipsum quaerat. Vide, inquit, num. dum alius quispiam egregie concionatur, omnes ad se pertrahat & multumque in animabus fructum faciat, non minus gaudeas, quam si hoc ipse ageres: si enim non gaudeas sed nescio quam displicentiam, *Rodriquez exercit. pars I.*

Lib. 1. c. 24.

Pura intentionis signum primum gaudere de aliorum fructu successu.

tristitiam & inuidiam inde contractam præferas; euidens argumentum est, pure te Dei gloriam non quaerere. Atque ad hoc confirmandum adfert illud Iacobi Apostoli: *Quod si cælum animarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris, non est ista sapientia de sursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.* Non est is zelus gloriæ & honoris Dei; sed zelus tui ipsius, & vt non minus honoreris & extollaris, quam alius ille. Si enim Dei gloriam, & non tuam quaereres, gaude- res multos id genus operarios inueniri, & quod ipse potes & nosti facere, id & alios facere. Vti de Mose Scriptura refert; dum enim Iosue quibusdam prophetantibus resisteret, ipse velut iratus ei aiebat, *Quid amularis pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum?* Sic seruus Dei dicat oportet, Vtinam omnes ad vnum zelosi & ardentes sint prædicatores, multumque iis de spiritu suo Dominus det, vt hoc pacto magis honor & gloria illius dilatetur, & sanctum eius nomen toto terrarum orbe agnoscatur & sanctificetur!

Iacob. 3. 14.

Num. II. 29.

Egregium hac in parte exemplum scribitur de R. P. M. Ioanne de Auila. Is primum Soc. Iesu à Deo per B. P. N. Ignatium excitatum audiens, & institutum & finem eius intelligens, lætus aiebat, hoc ipsum esse, quod tanto ipse tot annorum desiderio ac conatu perficere studisset, sed huc se pertingere non potuisse: proinde sese puero assimilabat, qui in imo monte consistens, graue quoddam pondus in ipsum subuehere quidem desiderabat, ac totis viribus suis ad hoc conatur; sed ob earum imbecillitatem id perficere nequit; at postea veniens gigas, hoc ipsum pondus, quod puer sustollere non potuit, corripit, & sine vlllo negotio ac difficultate, quocumque loco voluerit, collocat. qua similitudine sese Auila ex humilitate puero, B. vero P. N. Ignatium valido gignantem comparabat. Quod vero ad propositum & scopum nostrum facit, id est, quod tam ipse hoc opere

Lib. 4. vit. B. Ignatii. c. 27.

N

per

per Ignatium perfecto gauisus sit & latatus, quam si suis auspiciis Societas fuisset excitata. Nihil quippe in hoc ipso aliud desiderabat, quam puram Dei gloriam & animarum salutem. Quod qui faciunt, illi boni & fideles sunt Dei ministri, qui, ut ait Paulus, *non quarunt quas suasunt, sed qua Iesu Christi*. Verus quippe Dei seruus tam sincere vnam Dei gloriam & honorem, & animarum salutem desiderare debet, ut cum hæc per alios peragi volet Deus, tam ipse gaudeat & contentus sit, quam si opera & auspiciis suis fierent. Vnde bonum id nonnullorum Dei seruorum fructus spiritualis & conuersionis animarum percupidorum exercitium est. sic Deum rogare, Vtinam Domine hic ad te conuertatur, hæc anima ad obsequium tuum transeat, vtinam fructus aliquis edatur, & quidem eius opera, quem ad hoc ipse applicare dignaberis! Ego enim nihil omnino mihi cupio ascribi. Hoc scilicet est in veritate & sinceritate ambulare, ut non nostrum honorem & æstimationem, sed maiorem Dei gloriam & honorem quæramus.

Idem & de spirituali tum nostro, tum fratrum nostrorum profectu dicendum est. Dum enim quis fratrem magis magisque in Spiritu proficere, & in virtutum studio quotidie progredi, se vero in extremis hære videt, & propterea contristatur, & animo deijcitur, is pure maiorem Dei gloriam non quarit. Nam etsi verus Dei seruus ex intimi cordis penetralibus dolere debeat, quod Deo tantum non seruiat, quantum aut deberet aut posset, inde tamen non sequitur eum, si videat alium magis quam se proficere, propterea contristari aut animo deijci debere; at potius quædam animæ eius dolenti & afflictæ quod Deo adeo negligenter seruiat, alleuiatio & solatium esse debet, quod videat, quamuis ipse præ negligentia non faciat quod debet, non deesse alios, qui quod ipse facere desiderat, abunde præstent, Deum & glorificando & seruendo. Hæc porro quæ nonnullos occupat tristitia & pusillanimitas,

ex amore proprio aut ex aliqua superbia, aut latente quadam inuidia enascitur: Si quis enim serio maiorem Dei honorem & gloriam quarit, & propter eam ei seruire cupit, certum est magnam ei lætitiæ & gaudii occasionem fore, cum alios in virtutum & perfectionis studio multum & continuo progredi cerneret, etsi ipse alia ex parte doleat & erubescat, quod tanto seruiore & zelo obsequio eius se non dicit.

Secundo, quando ita suum Religiosus officium imperataque à superioribus exequitur, ut non curet vtrum hoc sibi vel aliud præcipiatur; huic officio applicetur, an alii, sed tam hoc quam illud sibi complaceat, euidens id argumentum est, pure propter Deum sua ipsum exequi. Propterea namque hanc æqualitatem & indifferentiam omnibus in rebus habere studet, quod vnam Dei implere voluntatem satagat, nec in exteriori operum materia sistat. Si autem tam libenter humilia ac laboriosa ministeria non obeat, quam honorifica & aspera, signum euidens id est, ipsum non pure propter Deum id facere, sed seipsum, & consolationem & commoda propria in eo sectari. Vnde præclare vir ille pius: *Si desiderii tui causa esset Deus, gauderes, quo is cumque demum modo id ordinaret.*

Tertio, signum est non sincere propter Deum, sed ob respectus aliquos humanos Religiosum sua agere, quando ea quæ agit, & labore omnem suum à superiore vult comprobari, rataque haberi ut is nimirum, vel aperte dicat, bene eum suo functum esse officio, aut signo saltem aliquo ac nutu illud sibi placere significet; & si nihil horum adfuerit, animum despondet & abiicit. Si autem pure tua propter Deum ageres, parum hæc inania curares, imo ne quidem ea intueri sustineres: sed potius confundi & erubescere deberes, quando quid tibi superior ostendit, tibi persuadens, eum propter imperfectionem & infirmitatem tuam taliter tibi condescendere; necnon de te ipso conqueri ac dicere, Ah miserum & infortu-

infortunatum me. qui tam in virtute sum debilis & flaccidus, vt his me necesse sit adimniculis animari & suffulciri!

Pratum spirituale.

Abbas Ioannes iunior Thebæus, Abbatibus Ammonis discipulus, vt in Prato spiritali traditur, duodecim ipsis annis cuidam de veteribus illis Patribus ægrotanti seruiuit: qui etsi opus suum sedulo & nauiter exequeretur, quotidieque ingentem laborem susciperet, nullo tamen est blando aut suauiter a sene verbo compellatus, sed semper asperius habitus. Ergo cum iam senex ad vitæ extremam redactus esset, & multos eremitas, qui se inuiserant, circumstantes sibi cerneret, humilem ac patientem discipulum suum ad se euocat, eumque manu apprehendens tertio ait, Dominus maneat tecum, Dominus maneat tecum, Dominus maneat tecum; ac Patribus ipsum de meliore nota commendans, atque in filium tradens dixit, Non est hic homo, sed Angelus; quia etsi toto illo duodecennio, quo mihi ægrotanti seruiuit: nullum vnquam ex me amicum verbum acceperit, nihilominus semper mihi & libentissime & diligentissime seruiuit.

CAPVT XIII.

Quomodo in rectitudine & puritate intentionis crescere & proficere debeamus.

BEATVS Pater noster Ignatius singulari quadam ratione ac particularius nobis declarat, quomodo in hac intentionis rectitudine & puritate semper magis magisque proficere & vterius progredi debeamus: Omnes, inquit, rectam habere intentionem studeant, non solum circa viam suam statum, verum etiam circa res particulares omnes id semper in eis sincere spectantes, vt seruiant & placeant diuinae bonitati propter seipsam, & propter caritatem, & eximia beneficia quibus prouenit nos potius, quam ob timorem poenarum, vel spem praemiorum, quamuis hinc etiam iu-

uari debeant. Multi sunt Dei quaerendi & seruiendi modi. Seruire Deo metu poenarum, est Deum quaerere, & quidem bonum; quia seruilis timor bonus est & Dei donum: vnde ipsum etiam à Deo Propheta postulabat, *Confige timore tuo carnes meas.* Si quis sic diceret, aut animo cogitaret, si non esset infernus, aut si castigari non metuerem, Deum offenderem; hunc Theologi timorem malum & peccatum esse docent: ex hoc enim colligas mala eum voluntatis esse. At timore poenarum & mortis, & rigidi iudicii Deo seruire, & à peccando abstinere, laudabile est & salutare. Idcirco etiam sæpe nobis hæc sacra Scriptura ab oculis ponit & comminatur.

Pf. 118. 129.

Timor Dei malus.

Timor seruili bonus.

Secundo, Deo seruire ob præmium gloriæ quam speramus, est etiam Deum quaerere, & bonum, atque etiam melius quam primum. Melius quippe est suam agere spe præmii & gloriæ, quam supplicii infernalis metu. Atque ita Moyses fecisse testatur Apostolus: *Fide Moyses grandis factus negauit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem; maiores diuitias estimans thesauro Ægyptiorum improprium Christi aspicebat enim in remunerationem.* Et Psalmographus de se aiebat, *Inclinaui cor meum Domine ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionem, quam promissisti.*

2. Melior Mercenarij spes.

Hebr. 11. 24.

Pf. 118. 117.

Omnia hæc bona sunt, vnde his etiam iuuari nos oportet, sed vterius etiam progredi B. P. N. vult, animum sublimius efferre, & ad altiora aspirare. *Emulmini charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Satis namque illi non est, vt Deo qualitercumque seruiamus & quaeramus, sed alium multo excellentiorem & sublimiorem modum nobis ostendit: Vult vtique nos Deo seruire & quaerere propter Deum, pure, propter seipsum, propter infinitam eius bonitatem, eo quod sit is qui est: qui summus & eminentissimus est gradus.

1. Cor. 12. 31.

3. Optimus amor filialis.

In reg. superior.

Egregie rem hanc pertractant gloriosi Ecclesie Patres, Basilius, Chrysoſtomus, Gregorius; & eos qui ſpe premiꝝ à Deo dandi ei ſeruiunt, Simoni Cyrenæo aſſimilant: nam vt hic ad crucem Domini ferendam mercede à Iudæis conductus erat; ſic hos ob præmium quod ſperant; Deo ſeruire, & crucem Domini geſtare. Docent quoque non debere nos anxie de remuneratione laborare, aut ſordide more ingratorum ſeruorum mercedem ſupputare, hoc enim mercenarii potius eſſe & conductitiꝝ, vnicum ſtipendium ſpectantis, quam ſerui grati. Nos vero tali modo Deo ſeruire non debemus, ſed, vt veros filios decet, ex puro amore. Magna, inquiunt, eſt inter obſequium quod reddit ſeruus, & id quod famulus conductitiꝝ, & id quod filius differentia; ſeruus quippe metu ſupplicii & flagrorum domino ſuo ſeruit; conductitiꝝ propter ſtipendium & mercedem, quam ab eo ſperat; & ſi in obſequendo nauus & impiger ſit, non id alio intuitu facit, quam quod ab eo compenſari & mercede maiori donari ſperet: at filius ex puro amore patri ſuo famulatur, ſeduloque cauet in eum delinquere, non tam timore ſupplicii, quia id filius, præfertim dum iam ætate grandior eſt, non meruit; nec tam ſpe premiꝝ quod ab eo exſpectet, quam ex puro amore. Proinde bene moratus filius, eſtſi pater pauper ſit, nullaq; filio opes relicturus, ei tamen obſequenter ſeruit, & honorem deſert quia id ipſe meretur, eo quod eius ſit pater; denique nimis quam abunde obſequium & laborem ſibi putat compenſatum ac præmiatum, quod illi aliquoſiter ſatisfaciat & placeat. Hoc nos modo Deo ſeruire Patres hi volunt, nempe non timore pœnarum vt faciunt mancipia, nec intuitu mercedis & ſtipendii quod ſperemus, vt mercenarii & qui in diem conducti; ſed vt veri filii, cum hanc nobis gratiam præſtiterit Deus, vt eius filii ſimus. Vnde Ioannes Apoſtolus ita ſcribit, *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filii*

1. Ioan. 3. 1.

Dei nominemur & ſimus; & vere Deum vocare nobis liceat patrem, & filium eius fratrem. Si ergo filii ſimus Dei, illum, vt filii, amemus & ſeruiamus, cum vt patrem, & talem quidem patrem, honoremus ac reuereamus, ex puro inquam amore, & vt Patri noſtro cœleſti placeamus, & quia id ipſe meretur eo quod ſit is qui eſt, ſolum denique ob infinitam eius bonitatem, tameſſi infinita etiam corda & corpora haberemus, quæ eius amori & obſequio poſſimus impendere.

Quocirca bene ait Chryſoſtomus: *Si omnino dignus fueris agere aliquid quod Deo placeat, & aliam adhuc præter hoc ipſum quod placere meruiſti, mercedem requiris; vere ignoras quantum boni ſit placere Deo. ſi enim ſcires, nunquam aliud aliquid extrinſecus mercedis aut muneris expeteres. Quod enim maius deſiderare aut ſpectare poſſimus bonum, quam Deo placere ac ſatisfacere? Vnde Apoſtolus, Eſtote imitatores Dei, ſicut filii chariſſimi, & ambulatores in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos. Et S. Bonauentura, Conſidera quod ipſe benefactor tuus Deus ita tibi benefaciat, vt nihil à te repetat; nec te, nec aliqua creatura indiget, nec vero ſolum nihil è nobis ipſe commodi recipit, verum etiam nonniſi magno ſub ſumptu nobis benefacit, cum ſanguinem & vitam cum neceſſe fuerit impendere. Simili modo nobis Deus amandus & ſeruiendus eſt, pure ſcilicet, & ſine vlllo commodorum propriorum intuitu. Ipſæ quoque virtutes & dona ſupernaturalia, non tam in vtilitatem & rem propriam, quam pure propter Deum, & ad maiorem eius gloriam, vt ſcilicet habeamus quid, quo Deo magis placere & grati eſſe poſſimus, nobis deſideranda ſunt. Ipſa denique gloria cœleſtis non alio reſpectu nobis petenda eſt: adeo vt, cum cœleſte animæ præmium, quod illi ob bonum quod egerit dabitur, proponemus, vt hoc eam pacto ad bene operandum animemus, ipſum vltimus finis & ſcopus noſter eſſe non debeat, ſed Deo magis*

*Lib. 2. de compoſ. et d.**Amor et c.**Eph. 5. 1.**1. Tim. 2. 1. in ſolom. 1. c. 6.**Amor et c. in ſolom. 1. c. 6.**1. Ion. 6. 26.*

magis propterea seruire & honorare velle nam quo plus gloria habuerimus, eo etiam Dominum magis honorare & glorificare poterimus.

Amor Amicitia & concupiscentia.

Hoc itaque verus est amor caritatis, & verus ac perfectus amor Dei, hoc quoque est pure Deum & maiorem eius gloriam querere: alia vero omnia aliud non sunt, quam querere & amare nos ipsos. Evidentius id quoque patebit ex differentia, quam inter amorem perfectum (quem amorem vocant amicitia) & amorem concupiscentia, Theologi & Philosophi Morales constituunt: quod ille amicum amet propter amici & virtutis bonum, & nullo ad propriam utilitatem & commodum respectu: ad amor concupiscentia locum tunc habet, quando quis non tam propter seipsum, quam ob commodum & utilitatem, quae ab eo in amantem derivatura speratur, amatur. Sicut amat qui opulento & potenti alicui famulatur, quod ab eo se beneficium aliquod sperat accepturum. Nemo vero non videt hunc perfectum amorem non esse, sed amoris proprii multum ei permixtum: nam hoc non tam est amicum amare, quam te ipsum, & proprium emolumentum & utilitatem. Sicut panem & vinum amore concupiscentia amare te dicimus, quia non tam ea amas propter ipsa, quam propter te, & in rem tuam. Atque hoc est amare te ipsum. Hoc porro modo Deum amant & seruiunt, qui illi aut timore peccatorum, aut spe praemii dandi seruiunt: huic porro amoris amoris proprii multum intermixtum est, nec pure sincereque Deus sic amatur. Ita id significavit ipse Redemptor Iesus apud Sanctum Ioannem: cum enim illustri miraculo quinque hominum millia, non annueratis mulieribus & pueris, quinque panibus & duobus pisciculis in agro paucis, magna eum ideo hominum multitudo sequebatur, quibus ipse ait, *Amen, amen dico vobis, quareis me, non quia vidistis signa, sed quia manducaistis ex panibus, & saturati estis; non quia me ut Deum habetis, sed quia commodum vestrum quaeritis.* At o-

Amor concupiscentia amat seipsum.

1. Cor. 6. 26.

peramini, non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam, ipsum inquam Christum pureque voluntatem Dei facere. Quam porro bene ille Dei seruus, de quo Gerson, diabolo respondit! Cum enim vitae austeritate singulari esset, & in oratione assiduus, demon tot opera bona illi inuidens, & ab his eum distrahere cupiens; ei persuadere conatus est, illum de praedestinatorum numero non esse, dicens, *Quid te tantopere affligis & emaceras? neque enim saluaberis, nec gloria donaberis.* Tum ille, *Equidem propter gloriam Deo non serui, sed quia ipse est qui est.* quo telo retusus daemon, ilico confusus recessit.

Serm. 23 sup. Cantica.

Bernardus etiam plus exigit, vultque ita nos in operibus quae agimus, omnis commodi & emolumenti obliuisci, & ab eo alienos esse, ut ne satis quidem ei fit filiali nos amore Deo famulari, sed ulterius etiam ascendere & longius progredi velit. *Amant, inquit, quidem filii, sed de hereditate cogitant, quam dum verentur quoquomodo amittere, aut meliorari a patre sperant, ipsam a quo expectatur hereditas, plus reuerentur, minus amant.* Quare suspectus est mihi amor, cui aliud adipiscendi spes suffragari videtur: infirmus est, qui forte spe subtracta aut extinguitur aut minuitur; impurus est qui aliud cupit. Purus autem amor mercenarius non est: purus amor de spe vires non sumit, nec tamen diffidentia damna sentit. Id est, qui purum amorem habet, non est necesse ut se spe praemii ad Deo famulandum & pro eo laborandum animet, imo tamen sciret nullam omnino sibi post omnem laborem mercedem dandam, non propterea aut in laborando defatigaretur, aut ab eo desisteret, nam non tam emolumentum intuitu, quam ex puro amore laborare cepit. Quis ergo erit amor hic tam sublimis & perfectus, ut filialem etiam transcendat & excedat? amor scilicet sponsae erga sponsum, ait Bernardus. Nam verus & perfectus amor seipso contentus est, habet is praemium, sed id quod amatur, & amatum amare,

Amor verus sibi ipsi praemium.

Lib. de dilig. Deo c. 3. Amor sponsae perfectissimus, eoque diligendus Deus.

De tribus perfectionis gradibus, per quas ad magnam intentionis puritatem, & feruentem perfectumque Dei amorem ascendemus.

eius est merces. Talis porro est amor spō-
sæ, vt quæ aliud non quærat, nec spectet,
quam amare; nec sponsus aliud, quam ama-
mari. *Nec is, inquit, aliud quærit, nec illa a-
liud habet, hoc agit, & aliud nihil.* Hoc ita-
que modo, ait Bernardus, nos Deum,
qui amarum nostram sponsus est, ama-
re par est, vt videlicet ideo eius amore in-
ardescamus, quia ipse est is qui est, & ipse
tota nostra voluptas sit & oblectatio. Hoc
amore amans contentus est, *is per se ei
sufficit, is per se placet, & propter se: ipse me-
ritum, ipse præmium sibi est amor, præter se
non requirit causam, non fructum: fructus
eius vjus eius, amo quia amo, amo vt a-
mem.*

Homil. 5. in
Epist. ad Rom.
circa finem.

Addit his præclare Chrysostomus: No-
lito putare, quod præmium & commodū
tuum non attendas, idcirco ipsum minus
futurum aut indignus, quin imo tibi per-
suadeas velim, ipsum propterea illustrius
& maius fore: nam quanto minus lucrari
cupieris, tanto magis lucraberis. Certum
est namque, quo opus aliquid ab omni
emolumenti præensione alienius fuerit
ac remotius, eo ipsum & purius ac perfe-
ctius futurū; quia tunc nihil amoris pro-
prii eidem permistum erit, ac consequen-
ter magis meritorem futurum est: atque,
inquit Chrysostomus, *eo tibi maior futura
merces est, quo ab omni mercede & utilitatis
spe es remotior, & purius Deo placere cupieris;
& quo à spiritu mercenarii distabis longius,
eo præmium futurum amplius.* Neque enim
tibi, vt mercenario, stipendium persoluet
sed vt filio, qui ex asse oēs patris sui the-
sauros hæreditaturus est. *Si autem filii &
hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes &
fratres autem Christi erimus; quia vna
cum ipso in sortem veniemus; patris no-
stri qui in cælis est, bona & facultates hæ-
reditantes & possidentes.* Filia Pharaonis
premium quidem & stipendium persolue-
bat matri Moysi, vt proprium ipsa fili-
um educaret; at hoc mater non tam præ-
mii & mercedis pecuniariæ intuitu, quam
ex puro quo ipsum prosequeba-
tur amore faciebat.

EX communi omnium sanctorum Pa-
trum, ac speciatim S. Bernardi doctri-
na tres perfectionis gradus colligere pos-
sumus, per quos ad magnam quis inten-
tionis puritatem, & ingentem perfectissi-
mumque Dei amorem queat pertingere.

Primus est, quando solum vnus Dei
gloriā spectat & quærit, adeo vt in omni-
bus quæ agit, vnica eius & omnis voluptas
sit in Deo, atque adeo omnium rerum mū-
danarum obliuiscatur. Vnde S. Bernard.
Certum, inquit, habere signum cupis, nū
ardenter Deū ames, & in hoc amore mag-
is magisque proficias, prout quidem in
hac vita id cognosci potest? Vide nū quid
extra & præter Deum sit, quod te conso-
lari & recreare possit, atque inde cogno-
scas, quantum in Dei amore profeceris &
creueris. *Certe quamdiu, inquit, possum ex
aliena qualicumque re consolationem vel in-
cunditatem concipere, nondum audeo dicere,
dilectum nostrum intimum ardentissimi a-
moris sinu tenere.* Atque hoc etiam deno-
tant illa S. Augustini verba, *Minus te amat,
qui tecum aliquid amat, quod non propter te
amat.* Amor porro hic tam singularis &
excellens non erit, quam fuit sanctæ illius
Reginæ, quæ in pomparum ac magnificen-
tiæ regalis medio constituta sic Deum cō-
pellabat, *Domine tu scis, quod nunquam la-
tata sit ancilla tua ex quo huc translata sum,
vel corona, vel maiestate, vel apparatu re-
gio, vel ferculis Assueri, vel vlla re alia quæ
regia suggerit, vsq; in presentem diem, nisi
in te Domine Deus Abraham.* Is demum
perfectus & singularis amor est.

S. Greg. in illud Iob, *Qui edificant sibi
solitudines,* scribens, Hic, inquit, sibi soli-
tudines edificauit, qui ita ab omnib. crea-
turis liber & dissolutus est, & ita omnem
erga

Tru qui
perfectum
Pomparum
terram
vni am
Dei.

tra d. d. m.
ruri d. m.
69.

Primo
Clare.
Omnis
na pr. d.
de p. m.

L. d. c. 19.

Epist. 14.

Psalm. 4.

Psalm. 118.

erga terrena quaelibet affectum & amorē perdidit, vt, quamuis inter vniuersas quæ in mundo sunt recreationes atq; oblectationes versetur, semper tamen quasi solus sit quia nullæ plane eū reficiunt, vel consolationem adferunt. Quod enim omnē voluptatem suam in solum Deum defixā habeat, hinc nullam illi res vlla creata societatem adfert, aut delectationem. Hoc ipsum etiam in mundo quotidie experimur. Cum enim quis amicū habet, erga quem toto affectu ac desiderio feratur, si is ab illo abfuerit, etsi alioquin plures alii apud ipsum agant, nescio quam solitudinem sentite, & plane solus esse videtur, quia vnus is erat, qui illi voluptatem afferre poterat. Sic qui omnem secum affectum & delectationem in solo Deo posuit, & noxium erga creaturas amorem exiit, etsi inter multos homines agat; & in medio omnium quas mundus habet recreationum & voluptatum versetur, solus agit; quod hæc ipsum nequiquam reficiant; at solus is, quem amat. Qui, inquit, Gregorius, huc peruenere, magnam in anima sua quietem & tranquillitatem sentiunt nihil siquidem est quod eos vel angat, vel inquietet: hinc nec aduersis turbantur, nec prosperis euanescent, aut efferunt, neu vana quadam lætitia & delectatione ab eadem efferuntur. Nam vt erga nullam rem quæ mundi est, amore & affectu rapiuntur, ita nec earum vicissitudine, mutationibus ac successibus mutantur & inquietantur, aut de statu mentis abripiuntur, neue vllō modo ab eis dependent, quod eas parui pendant. Nostin', inquit Gregorius, quis huc peruenierit, quis hanc sibi solitudinem construxerit? Is, qui dicebat: *Vnam petii à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vita mea*. Nihil quippe aliud homini tam in cælo quam in terra requirendum aut desiderandum est, quā tu solus Domine. Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus? Huc quoq; peruenerat Abbas ille Siluanus; nam dum is ab oratione surgebat, tam illi terrena omnia yllia, parua, & contemptibilia videbatur,

vt oculis manus opponeret, ne ea videre cogeretur, & se ipse alloquens, diceret, *Ocludimini oculi mei, ocludimini, & mūdi huius pulchra nolite intueri, nihil quippe is habet; quod vel visu dignum sit.* Idem quoque de P. B. N. Ignatio scriptū est: quoties enim corde ad Deum sublato cælum intueretur, è tenero affectu exclamabat, *Hæ quæ sordet terra, dū cælū aspicio!*

Secundus gradus esse potest is, quem S. Bern. habet in tractatu, quem de amando Deo conscripsit: quando videlicet homo non modo exteriora omnia, verum etiam seipsum obliuiscitur, nō aliter se amādo, quā in Deo, per Deum, & propter Deum. Adeo quippe nostri ipsorū, necnō omnis cōmodi proprii & vtilitatis debemus obliuisci, Deumq; tā pure perfecteq; diligere, vt ob bona quæ de manu eius accepimus, cū gratiæ, tū gloriæ, non tam lætandum & gaudendum nobis sit quod in nostrū ea bonum & vtilitatē cedant, q̄ quod hoc pacto volūtas & beneplacitū Dei adimpleatur. Sic Beatos in cælo facere constat, vtq; plus de volūtatē diuinæ adimplerione, quā de gloriæ qua fruuntur, magnitudine gaudentes: tantum quippe & tā pure hi Deum amāt, ita in eū trāsformati sunt, tā voluntati eius vniti, vt, quā possident gloriā, & beatam quæ eis obligit sortem, non tam possidere velint ob bonū quod ipsis inde sequitur, nec ob delectationem ex ea emergentem, quam quod placeat Deo hanc ipsis concedere, & hæc eius sit voluntas. Hoc, ait Bern. modo nos Deū diligamus oportet, vt fecisse liquet eum qui dicebat, *Confitemini Domino quoniam bonus: non enim ait, quoniam mihi bonus est, sed tantum, quoniam bonus.* Non amat, nec laudat Deum quoniam sibi bonus est & benefactor, vt alius ille faciebat, de quo ipse canit, *Confitebitur ei cum benefeceris ei; sed ideo eū amat & celebrat, quia bonus est in se, quia est is qui est, denique propter infinitam eius bonitatem.*

Tertius & supremus perfectionis & amoris diuini gradus, vt ait Bernardus, est, *quando iam quis operatur, non vt ipse Deo placeat, sed quia placet ei Deus, vel*

li. 1. c. 2. Vita.
Secundus gradus seipsum pro Deo despiciere.

Psal. 117. 1.

Psal. 84. 19.

Tertius gradus Operari, non vt placeat Deo, sed quia tibi Deus & opus tuum Deo placet.

quia

quia placet Deo quod operatur: adeo ut solum Dei voluntatem, beneplacitum, & delectationem in opere suo spectet, sui ipsius vero penitus obliuiscatur, nec plus se ipsum hic aestimet, quā si in mundo non esset, nec unquam fuisset. Huic purissimus & perfectissimus Dei amor est; amor

Bernard. de
dili. Deo c. 7.
Psal. 67. 16.

iste mons est, & mons Dei excelsus, reuera mons coagulatus, mons pinguis, abundans, fertilis, & magnam atque eminentem quandam perfectionem continens. Hæc namque intelligitur per vocem mons Dei, res scilicet valde excellens, & admodum grandis. Quis vero ascendet in hunc montem Domini tam altum? Quis dabit mihi pennas sicut columba, & volabo, & requiescam? Ah me miserum (ingemiscit Sanctus Bernardus) quod in hoc vitæ exilio penitus mei obliuisci nequeam! Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Domine vim patior, responde pro me. quanto totus moriar mihi, & solum vi-

Psal. 23.
Psal. 54. 7.

uam tibi? Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Ah, quando ab hoc exilio eripiar? quando totus tibi Domine vnari, & per amorem in te transformabor? quando penitus à meipso alienabor, quando obliuiscar mei, quando vnus tecum fiam spiritus, ut iam nihil in me, & propter me amem, imo ne quidem me ipsum, sed omnia in te, & propter te? Te enim quodammodo perdere tamquam qui non sis, & omnino non sentire te ipsum, & à te metipso exinaniri, & pene annullari, celestis est conuersationis, non humana affectionis. Atque

Rom. 7. 24.
Isa. 38. 14.

ita dicebat Propheta, Introibo in potentias Domini: Domine memorabor iustitias tuas solius.

Psal. 119. 5.
Psal. 41. 3.

Quando itaque seruus bonus & fidelis intrabit in gaudium Domini sui, & ab ubertate amoris eius inebriabitur, tunc ita in Deum absorpti & transformati erimus, ut nostri ipsorum omnem simus memoriam deposituri. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est, tunc inquam Deo similes erimus, & creatori suo creatura plane cōformis erit.

Psal. 70. 16.

Quando itaque seruus bonus & fidelis intrabit in gaudium Domini sui, & ab ubertate amoris eius inebriabitur, tunc ita in Deum absorpti & transformati erimus, ut nostri ipsorum omnem simus memoriam deposituri. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est, tunc inquam Deo similes erimus, & creatori suo creatura plane cōformis erit.

1. Ioan. 3. 2.

Et creatori suo creatura plane cōformis erit.

Nam, sicut in Scriptura Deus omnia propter se & gloriam suam cōdidisse dicitur: ita tunc ipsi pure Deum, non aliter vero nos ipsos, neu quid aliud, nisi in Deo, amabimus. Delectat sane non tam nostra vel sopita necessitas, vel sortita felicitas; quam quod eius in nobis, & de nobis voluntas adimpleta videbitur. Omne denique gaudium nostrum non tam in voluptate & gaudio nostro, quam in gaudio & oblectatione Dei firum erit. Atque hoc demum est intrare in gaudium Domini.

Quapropter bene exclamat S. Bernardus: O amor sanctus & castus! o dulcis & suauis affectio! o pura & defacata intentio voluntatis! eo certe defacatior & purior, quo in ea de proprio nihil iam admixtum relinquitur: eo suauior & dulcior, quo totum diuinum est quod sentitur. Sic affici, deificari est, & in Deum transformari, & quod Ioannes ait, Deo similem esse.

Tres porro idem Bernardus, ad declarandum quo modo tunc defacandi, & in Deum transformandi simus, adducit similitudines. Sicuti, inquit, gutta quædam aquæ in magnum vini dolium coniecta, omnem suam naturam, proprietatem, & qualitatem amittit, & vini colorem & saporem induit; sicut item ferrum in fornace candefactum & ignitū, non iam ferrum videtur esse, sed ignis: Denique sicut

acer à sole illustratur, ita in claritatem & splendorem trāsit, ut ipsamet claritas esse videatur: ita nos in celesti beatitudine omnem penitus proprietatem & qualitatem humanam amittemus, & plane deficabimur, & in Deū transformabimur: nā quidquid ibi armabimus, erit Deus, & propter Deū. Alioquin quomodo erit, ut ait

Apostolus, Deus omnia in omnibus, si in homine de homine quidquam supererit? Nihil ibi erit nostrum, quia omnis nostra gloria & voluptas, erit gloria & voluptas Dei, non nostra. Tu es gloria mea, & exaltans caput meum. nec in nostro tunc bono & gaudio quiescemus, aut sistemus, sed omnis nostra requies & gaudium in solo futurum est Deo. Et si vero hic in terra viuentes, eatenus pertingere neque-

neque-

